

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

**AN APPROACH TO THE DEVELOPMENT THE STUDENT SUPPORT
SYSTEM ACCORDING TO THE BRAHMAVIHARA UNDER
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

นางสาวสุลาลัย ทองดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

นางสาวสุลาลัย ทองดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**An Approach to the Development the Student Support
System According to the Brahmavihara Under
Nakhon Si Thammarat Primary Educational
Service Area Office 2**

Miss Sulalai Thongdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)

Graduate School
Mahachulaongkornragavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulaongkornragavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบูรณ วฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.สิน งามประโคน)

ประธานกรรมการ

(ดร.อรุณ จิตผล)

กรรมการ

(ดร.วิโรจน์ พรหมสุด)

กรรมการ

(ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่)

กรรมการ

(ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

ประธานกรรมการ

ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวสุลาลัย ทองดี)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒
ผู้วิจัย	: นางสาวสุลาลัย ทองดี
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ดร.ธีระพงษ์ สมเขใหญ่, ป.ธ.๕, พธ.บ.(สังคมวิทยา),
ศษ.ม.(วิจัยประชากรและสังคม), ศษ.ด.(การบริหารการศึกษา)
: ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์, ค.บ.(ภาษาไทย), ค.ม.(บริหารการศึกษา),
ปร.ด.(การบริหารนวัตกรรมการพัฒนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๘ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ (๒) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายแนะแนว และครูผู้รับผิดชอบโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๔๐๐ คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า

๑) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๒) ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

เขต ๒ ที่จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ขนาดโรงเรียน การเข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือด้านการคัดกรองนักเรียน โดยเฉพาะใน ประเด็นการนำผลไปใช้ในการดูแลนักเรียนต้องเป็นเป็นธรรม ไม่ลำเอียง ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจให้การ ช่วยเหลือ

Thesis Title : An Approach to the Development the Student Support System According to the Brahnavihāra under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

Researcher : Miss Sulalai Thongdee

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Dr.Teeraphong Somkhaoyai, B.A.(sociology),
M.A.(Population and Social research),
Ph.D. (Educational Administration)

: Dr.Boonlert Weeraponkan, B.A. (Thai Language), M.A.(Educational Administration,
Ph.D.(Administration of Innovation for Development)

Date of Graduation : March 8, 2018

Abstract

This thesis entitled ‘An Approach to the Development the Student Support System According to the Brahnavihāra Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2’ has three objectives: 1)to study the development the student support system according to the Brahnavihāra under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2, 2) to compare operations of the development the student support system according to the Brahnavihāra under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2, and 3) to study operational guideline place of education under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2. This research was done by studying sampling group of school administrators relating to academic teacher, guidance teacher, responsible teacher of the student support system under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2 of 2017. 400 people were used in order to analyze and to find the frequency, percentage, average, standard deviation. It was compared with the testing hypothesis and then analyzed the one way ANOVA. It was used the difference to

compare giving “Least Significant Different” to form summary information, barriers and suggestion.

The research results were as follows:

1) The operational guideline of the student support system according to the Brahmvihāra under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2 was at high level. Student transfers have maximum average. Minor is used to support and develop students. Student screening was at lowest average.

2) The result in comparing the academic management student support system according to the Brahmvihāra under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2 depended on position, work experience, school size, attendance training are .05 of the chart.

3) The suggestion of an approach to the development the student support system according to the Brahmvihāra under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2 was the student screening focusing on the application to support students for being fair, not being biased and commitment.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ดร.ธีระพงษ์ สมเข่าใหญ่ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ คำปรึกษาแนะนำด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณ พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร., ดร.วิโรจน์ พรหมสุด, ดร.สุเวศ กลับศรี ดร.วันชัย วงศ์ศิลป์ และ นายนิคม จินาวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านควนอวดพัน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข เครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ในด้านต่างๆ แก่ผู้วิจัยตลอดมา พระมหาสุพจน์ สุเมโธ, ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่ได้เอื้ออำนวยในการสืบค้น ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดนี้แด่พระอุปัชฌาย์ คุณครูทุกท่าน บิดา มารดา และผู้มีพระคุณในการเลี้ยงดูข้าพเจ้าทุกๆ ท่าน แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับความผิดพลาดครั้งนี้ไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวสุลาลัย ทองดี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพรหมวิหาร ๔	๘
๒.๑.๑ ความหมายหลักพรหมวิหาร ๔	๘
๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร ๔	๙
๒.๒ องค์ประกอบพรหมวิหาร ๔	๑๐
๒.๒.๑ เมตตา	๑๓
๒.๒.๒ กรุณา	๑๔
๒.๒.๓ มุทิตา	๑๔
๒.๒.๔ อุเบกขา	๑๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๖
๒.๓.๑ ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๖
๒.๓.๒ ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๗
๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๘
๒.๔ กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๘
๒.๔.๑ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	๒๐
๒.๔.๒ ด้านการคัดกรองนักเรียน	๒๒
๒.๔.๓ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	๒๓
๒.๔.๔ ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	๒๕

๒.๔.๕ ด้านการส่งต่อนักเรียน	๒๗
๒.๕ การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔	๒๙
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๓
๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ	๔๓
๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ	๔๙
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๒

บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๓
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๓
๓.๓ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	๕๔
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๔
๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๑
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๑
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๒

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๕
๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๕
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖
ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๖
ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒	๖๘
ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียนและการเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างกัน	๗๔
ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒	๘๓

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๗
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๐
๕.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๓
๕.๔ ข้อเสนอแนะ	๙๓
๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	๙๓
๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๙๔

บรรณานุกรม	๙๕
------------	----

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๐๑
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๐๓
ภาคผนวก ค	หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม	๑๐๙
ภาคผนวก ง	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๒
ภาคผนวก จ	ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)	๑๒๐
ภาคผนวก ฉ	ค่าความเชื่อมั่น และ ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	๑๒๕

ประวัติผู้วิจัย	๑๒๗
-----------------	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ จำนวนของโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่าง	๕๔
๓.๒ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	๕๖
๓.๓ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียน	๕๗
๓.๔ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	๕๘
๓.๕ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	๕๙
๓.๖ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อ	๖๐
๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๖
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวม	๖๘
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๖๙
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้าน การคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๗๐
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้าน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๗๑
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔	๗๒

๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	๗๓
๔.๘	ผลการเปรียบเทียบ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามสถานภาพ	๗๔
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	๗๕
๔.๑๐	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	๗๖
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์	๗๗
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์	๗๘
๔.๑๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	๗๙
๔.๑๔	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	๘๐
๔.๑๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามการเข้าร่วมอบรม	๘๑
๔.๑๖	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามการเข้าอบรม	๘๒

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

- ๒.๑ แผนภาพแสดงกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

- ๑๙
๕๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ

การศึกษาครั้งนี้ใช้ “พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙ ซึ่งมีจำนวน ๔๕ เล่ม แยกเป็น ๓ ปิฎก คือ เล่มที่ ๑-๘ เป็นพระวินัยปิฎก เล่มที่ ๙ - ๓๓ เป็นพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๓๔ - ๔๕ เป็นพระอภิธรรมปิฎก ในการศึกษาได้กล่าวถึง แหล่งที่มา เล่ม / ชื่อ / หน้า / ตามลำดับ เช่น อง.ติก. (ไทย) ๒๐ / ๘๗ / ๓๑๒. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายติกบาต (ฉบับภาษาไทย) เล่มที่ ๒๐ ชื่อที่ ๘๗ หน้า ๓๑๒ ได้ชื่อย่อ ดังนี้

เล่มที่	คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก		
			ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๑๐	ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
๑๑	ที.ปา.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
๑๙	ส.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
๒๐	อง เอกก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๒	อง. ปญจก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๓	อง สตตก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๕	ขุ.ธ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ธมมปท	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๖ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา ๒๒ แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ รวมทั้งมาตรา ๒๓ ในการจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะ ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ^๑

นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกไร้พรมแดนหรือที่เรียกว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ของโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ตั้งแต่ระดับครอบครัวที่ไม่มีเวลาดูแลลูกหลานอย่างใกล้ชิด เด็กเยาวชนขาดความอบอุ่น ขาดคนเอาใจใส่ จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาครอบครัวและสังคมได้ง่าย^๒ สภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนเป็นตัวสะท้อนว่า ขณะที่โลกมีความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่วัยรุ่นกลับมีคุณภาพจิตใจที่ด้อยโอกาสลง

^๑ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข,คู่มือบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียน,(กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, ๒๕๕๔),หน้า๑๔.

^๒ ผล พรหมทอง, “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัยปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔”, สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕), หน้า ก.

อย่างน่าเสียดายซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทน์เฒ ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมวัยรุ่นไทย พบว่า พฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมของเด็กไทยโดยทั่วไป คือ การลักเล็กขโมยน้อย การพูดเท็จ การหนีโรงเรียน การดื้อรั้น การขัดแย้งระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เช่น ดื่มสุรา สูบบุหรี่ การยกพวกเข้าตีหรือนัดกันไปชกต่อย การทะเลาะวิวาทเด็กเล็กหรือเด็กผู้หญิง การขโมยเงินของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการป้องกัน และแก้ไขอย่างเหมาะสม อาจก่อให้เกิด ปัญหาที่รุนแรงในอนาคตได้^๓ การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเหล่านี้ให้สามารถฝ่ากระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ซึ่งมีอิทธิพลอย่างรุนแรงต่อการสร้างค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลผู้ใกล้ชิดที่เข้าใจธรรมชาติ ทัศนคติและความต้องการของเด็กและเยาวชนอย่างลึกซึ้ง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการและมีการประสานความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับครูเกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากทางโรงเรียนเพื่อส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด^๔ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากรายงานสถิติของกรมสุขภาพจิต พบว่า ปัญหาของเยาวชนในโรงเรียน ร้อยละ ๓๐ ของนักเรียนมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตที่แสดงออกมาในลักษณะต่างๆ เช่น ปัญหาทางอารมณ์ มีอาการซึมเศร้าท้อแท้ และหาทางออกด้วยการฆ่าตัวตาย^๕ นอกจากนี้เยาวชน ๑ ใน ๑๐ เท่านั้นที่ได้รับการช่วยเหลือให้เข้าใจปัญหาของตนเองและสามารถใช้ศักยภาพของตนในการแก้ปัญหา^๖ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ มีนักเรียนจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบ โดยตรงและทางอ้อมจากปัญหาดังกล่าว ในการสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนพบข้อมูล นักเรียนมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว บิดามารดาหย่าร้าง แยกกันอยู่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ บิดามารดาอยู่ต่างจังหวัด นักเรียนต้องอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรืออยู่กันตามลำพัง สภาพเช่นนี้ทำให้นักเรียนมีจิตใจว้าวุ่น มีความรู้สึกขาดความอบอุ่น มีผลกระทบต่อด้านการเรียนมาโรงเรียนอย่างไม่มีความสุข ไม่มีสมาธิในการเรียน บางครั้งตื่นสายมาโรงเรียนไม่ทัน บางคน ขาดเรียน หนีเรียน ผลการเรียนตกต่ำ นักเรียนเหล่านี้ถ้าถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การใช้สารเสพติด หรือไปเที่ยวเตร่มั่วสุมอาจคล้อยตามได้ง่าย จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนจึงต้องพยายาม

^๓ สุชา จันทน์เฒ, วัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓๔.

^๔ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๓-๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๖), หน้า ๗.

^๕ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ยูเนี่ยนเมจกรุ๊ป, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐-๒๔.

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ (ฉบับปรับปรุง), ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

หาวิธีที่จะช่วยเหลือ และป้องกันปัญหาต่างๆ เพื่อให้นักเรียน เรียนอย่างมีความสุข ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จึงได้ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทางด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน ด้านการป้องกันมิให้เกิดปัญหาหรือลูกเลว มากขึ้น โดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยง และสามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนในเบื้องต้นได้โดยให้มีการทำงาน อย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ซึ่งแสดงถึงการทำงานที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน ด้วยเหตุนี้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็น การดำเนินงานที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นไปตามบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๔๒ ที่มุ่งให้ทั้งนักเรียน บุคลากรและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ นักเรียน รวมทั้งได้มีการนำหลักพรหมวิหาร ๔ เข้ามาดำเนินงานเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรวจสอบได้เป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคม

แม้ว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จะได้ดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อสนองนโยบายของสำนักงานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการ ของโรงเรียน ที่มุ่งพัฒนาเพื่อให้ได้โรงเรียนมีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของชุมชน โดยได้นำ กระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาปฏิบัติ เพื่อให้การ ดำเนินงานมีประสิทธิภาพ แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า ยังไม่มีการสำรวจสภาพปัญหาและ อุปสรรคที่อาจมีขึ้นได้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต ๒

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหม วิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ เป็น อย่่างไร

๑.๓.๓ ต้องการทราบแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาการบริหารจัดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายแนะแนว และครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๔๐๐ คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต ๒ โดยประยุกต์ใช้ซึ่งประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ๒) ด้านการคัดกรองนักเรียน ๓) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ๔) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ๕) ด้านการส่งต่อนักเรียน และพรหมวิหาร ๔ ซึ่งประกอบด้วย ๑) เมตตา ๒) กรุณา ๓) มุทิตา และ ๔) อุเบกขา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษา คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๑.๔.๔ ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน การเข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ๒) ด้านการคัดกรองนักเรียน ๓) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ๔) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ ๕) ด้านการส่งต่อนักเรียน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ การดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ อยู่ในระดับมาก

๑.๕.๒ การดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน การเข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ให้มี ลักษณะอันพึงประสงค์ ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนโดยมีบุคลากรเป็นหลัก และมีการ ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุนจากโรงเรียนเมืองค้ประกอบ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัด กรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้าน การส่งต่อนักเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาประยุกต์ใช้ในการ สอนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑.๖.๑.๑ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนใช้ความเมตตา คือ ความรัก ความหวังดี ความอ่อนโยน ความคิดช่วยเหลือ ในการ ปฏิบัติงานเพื่อรู้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่ทำให้เข้าใจตัวนักเรียนมากขึ้น เพื่อที่จะ ช่วยเหลือครูที่ปรึกษาสามารถ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ คัดกรองให้เป็นประโยชน์ในด้านการเรียน ด้าน สุขภาพ ด้านความสามารถพิเศษ และครอบครัว

๑.๖.๑.๒ การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ใช้ความกรุณา คือ ความสงสาร ความคิดช่วยเหลือในทางที่ถูกต้อง ในพิจารณาข้อมูลจากการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน เพื่อจัด กลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

๑.๖.๑.๓ การส่งเสริมนักเรียนและพัฒนานักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนใช้ความเมตตา คือ ความพลอยยินดี ในการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมให้ นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ให้มีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และสามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียน โดยคำนึง ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน

๑.๖.๑.๔ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอนใช้ความเมตตา กรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาดี ด้วยใจบริสุทธิ์ ในดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน สำหรับกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา จำเป็นจะต้องให้ความดูแล เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

๑.๖.๑.๕ การส่งต่อ หมายถึง ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือได้ถูกทางและรวดเร็วขึ้น ประกอบด้วยการส่งต่อภายใน และการส่ง ต่อภายนอก

๑) การส่งต่อภายใน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใช้ อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลาง ในการตัดสินใจ ในการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มมีปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข ไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ เช่น ครูประจำชั้น ครู พยาบาล ครูแนะแนว เป็นต้น

๒) การส่งต่อภายนอก หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ใช้อุเบกษา คือ การวางใจเป็นกลาง ในการตัดสินใจ ในการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาที่ได้รับการส่งต่อภายในแล้วไม่ดีขึ้น หรือยากต่อการแก้ไขครูจึงส่งต่อยังผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก เช่น นายแพทย์ เจ้าหน้าที่ควบคุมความประพฤติ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือต่อไป

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ข้อมูลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

๑.๗.๒ ได้ข้อมูลผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

๑.๗.๓ ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ได้ศึกษา ตาม แนวคิด ทฤษฎี ตำรา งานวิชาการและวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพรหมวิหาร ๔

๒.๑.๑ ความหมายหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพรหมวิหาร ๔

๒.๒ องค์ประกอบของพรหมวิหาร ๔

๒.๒.๑ เมตตา

๒.๒.๒ กรุณา

๒.๒.๓ มุทิตา

๒.๒.๔ อุเบกขา

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๓.๑ ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๓.๒ ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๔ กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๔.๑ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

๒.๔.๒ ด้านการคัดกรองนักเรียน

๒.๔.๓ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

๒.๔.๔ ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

๒.๔.๕ ด้านการส่งต่อนักเรียน

๒.๕ การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพรหมวิหาร ๔

๒.๑.๑ ความหมายหลักพรหมวิหาร ๔

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

เทียนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมายไว้ว่า พรหมวิหารธรรมหมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หลักธรรมข้อนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่จำเป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติ^๑

พระมหาบุญมี มาลาวชิโร ได้กล่าวถึง พรหมวิหาร ๔ ไว้ว่า เป็นธรรมของพรหมหรือของท่านผู้ใหญ่แต่ก็ไม่ใช่ว่าหลักธรรมหมวดนี้จะเหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น ทุกคนสามารถนำหลักธรรมนี้ไปใช้ได้ทุกคน เพราะเป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐบริสุทธิ์^๒

พจนานุกรม ศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายของคำว่า พรหมวิหาร ๔ ว่า เป็นหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนามีความหมายหลายนัย คือ (๑) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหมและทำให้เป็นพรหมและเสมอด้วยพรหม โดยมุ่งประเด็นที่ว่าเมื่อผู้บำเพ็ญสมาธิเจริญเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาแล้วย่อมส่งผลให้บรรลุญาณได้ตามลำดับ (๒) เป็นธรรมเครื่องอยู่ผู้ประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐเมื่อมีธรรม ๔ ประการนี้ประจำใจ ย่อมมีความรักสรรพสัตว์ ปราศจากความพยาบาทที่ประสบทุกข์ให้พ้นทุกข์ ไม่ริษยาในความได้ดีมีสุขของสรรพสัตว์และวางใจเป็นกลางได้เมื่อสรรพสัตว์นั้นๆ ไม่สำเร็จ (๓) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ คือ ผู้นำหรือผู้ปกครองโดยมุ่งให้ผู้นำหรือผู้ปกครองมีความรัก ความปราศรัยดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นพื้นฐานช่วยเหลือเขาเมื่อเขาประสบความทุกข์ ยินดีด้วยเมื่อเขาได้รับความสำเร็จและวางใจเป็นกลาง ไม่ตกอยู่ในอคติ พรหมวิหาร ๔ เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า อัปมัญญา ๔ เพราะมุ่งประเด็นที่ว่า แม้ไปไม่จำกัดในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายเป็นพรหมวิหารของพระอริยะ^๓

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่า พรหมวิหาร คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ^๔

สรุปได้ว่า พรหมวิหารธรรม หรือ พรหมวิหาร ๔ หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักธรรมข้อนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่จำเป็นต้อง

^๑ ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๕.

^๒ พระมหาบุญมี มาลาวชิโร, **พุทธบริหาร**, (นนทบุรี: บริษัท อินทร์ ปิยอนันต์บุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๗๒ - ๗๓.

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒๐ - ๑๒๑.

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔๘.

ประพฤติ ปฏิบัติ ซึ่งใช้ควบคุมความประพฤติ ทำให้อ่อนโยน นุ่มนวล จิตใจดี และเป็นผู้บริสุทธิ์ ในหลักพรหมวิหาร ๔ ประกอบไปด้วยธรรม ๔ ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร ๔

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง พรหมวิหารธรรมหรือพรหมวิหาร ๔ มี ๔ ประการ คือ^๕

๑. เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

๒. กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ใส่ใจในอันที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

๓. มุทิตา หมายถึง ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุขมีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงชีวิตตามปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

๔. อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ผู้ดำรงอยู่ในธรรมที่จะพิจารณาด้วยปัญญา คือมีจิตใจเรียบตรง เทียงธรรมดุจดาวซึ่งไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรมรวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองในเมื่อไม่มีกิจควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้วเขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความสามารถรับผิดชอบของตน

พระเทพดิลก (ระบแบบ ฐิตญาโณ) กล่าวว่า วัฏว่า พรหมวิหาร ๔ คือ ธรรมที่เป็นเครื่องอยู่ของพรหม คือ ธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติสำหรับท่านผู้ใหญ่ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ๔ ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา โดยมีหลักการของการปฏิบัติแล้วเป็นลักษณะของสมถกัมมัฏฐาน คือ การทำจิตใจของตนให้สงบเป็นเบื้องต้น^๖

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวว่า วัฏว่า พรหมวิหาร ๔ ในหนังสือมณีนีแห่งปัญญาตอนคุณธรรมสำหรับนักบริหาร สามารถสรุปความได้ว่า นักบริหารต้องมีพรหมวิหาร ๔ คือ ธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ๔ ประการ เพราะเมตตาจะทำให้ผู้บริหารรู้จักมองแง่ดีของเพื่อนร่วมงานและจดจำไว้เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา กรุณาจะทำให้ผู้บริหารเปิดใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น มุทิตาทำให้ผู้บริหารส่งเสริมให้คนทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถจนได้เลื่อน

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๔.

^๖ พระเทพดิลก, (ระบแบบ ฐิตญาโณ), **พรหมวิหารธรรมเรือนใจของผู้ใฝ่สุข**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๓.

ตำแหน่งสูงขึ้น และอุเบกขาจะทำให้ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษโดยรู้เท่าทันคนร่วมงานทุกคน^๗

สรุปได้ว่า พรหมวิหาร ๔ แปลว่า ธรรมของพรหม เป็นเครื่องธรรมประจำใจของทุกคน เป็นหลักความประพฤติประจำใจที่ประเสริฐบริสุทธิ์ สำหรับบุคคลทุกคนที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ เป็นหลักธรรมสำหรับการดำรงตนของผู้นำ ถ้าบุคคลใดปฏิบัติตนได้โดยใช้พรหมวิหาร ๔ เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตจะชื่อว่าชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์ทั้งหลายโดยชอบ

๒.๒ องค์ประกอบของพรหมวิหาร ๔

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบของกับพรหมวิหาร ๔ พบว่ามีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

ทีฆนิกาย มหาวรรค กล่าวถึงองค์ประกอบของพรหมวิหารมี ๔ ประการดังนี้^๘

๑. เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดี มีไมตรี ต่อประชาชนหรือผู้ได้ปกครอง กล่าวคือปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข

๒. กรุณา ความสงสาร คือ ช่วยเหลือให้พระภิกษุหรือประชาชนให้พ้นจากความทุกข์โศกในอันจะปลดปล่อยบำบัดความเดือดร้อนของประชาชนรวมถึงสัตว์ทั้งหลายด้วย

๓. มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อภิกษุหรือประชาชนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็รู้สึกชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของเขาเหล่านั้น

๔. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง คือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังไม่เข้าเติมเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ พิจารณาเห็นการกระทำของเขาเหล่านั้นตามหลักกรรม คือ การกระทำของเขาเองว่าเขาเป็นผู้กระทำขึ้น อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าว องค์ประกอบของพรหมวิหารธรรมไว้ ๔ ประการ ได้แก่^๙

๑. เมตตา คือ ความรัก ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

๒. กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ โศกในอันที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

^๗ พระเทพโสภณ, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), และเสถียรพงษ์ วรรณปก, **มณีแห่งปัญญา**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.), หน้า ๔๓ - ๔๕.

^๘ ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๕.

^๙ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: วรรณการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๔.

๓. มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่น เบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงาม ยิ่งขึ้นไป

๔. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่ สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย และปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจ มองในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้กล่าว ถึงองค์ประกอบของพรหมวิหารธรรมนั้นมี ๔ ประการ คือ^{๑๐}

๑. เมตตา ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นไม่มีเล่ห์เหลี่ยมดูได้จากสีหน้าที่ บ่งบอกคือยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งๆ ขึ้นไป

๒. กรุณา ความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกยามเห็นผู้อื่นมีความ ลำบากก็ทนอยู่ไม่ได้ ต้องแสดงออกมาด้วยการเข้าช่วยเหลือเจือจุน ด้วยความเต็มใจเสมอในทำนอง สุขที่สุขด้วย นั่นเอง

๓. มุทิตา ความชื่นชมยินดีในความสำเร็จสมหวังของผู้อื่นไม่แสดงความอิจฉาริษยาด้วย การทนดูเห็นคนที่เขาได้ดีกว่าตัวไม่ได้ ดูได้จากการไปแสดงไมตรีจิตต่อบุคคลอื่นหรือชื่นชมต่อ ความสำเร็จของผู้อื่นโดยไม่ต้องบังคับใจ

๔. อุเบกขา ความวางเฉยในเมื่อไม่อาจจะช่วยเหลือเขาได้ไม่ทับถมซ้ำเติมและเมื่อผู้อื่น ผิดพลาดหรือได้รับความวิบัติ ไม่แสดงอาการสมน้ำหน้าเมื่อเขาพลาด เป็นต้น

พระมหาบุญมี มัลลวชิโร ได้กล่าว ถึงพรหมวิหารอันประกอบด้วยองค์ ๔ ไว้ว่า^{๑๑}

๑. เมตตา ความปรารถนาให้เขามีความสุข ผู้บริหารจะต้องมีความหวังดีต่อผู้อื่น อยากให้ ผู้อื่นได้รับความสุข สิ่งนี้เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะผลักดันให้ผู้บริหารได้สร้างคุณงามความดีต่างๆ ต่อ ผู้อื่น ความเมตตาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งของความดีงามทั้งหลาย

๒. กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ผู้บริหารจะต้องหาทางคิดช่วยเหลือผู้อื่นที่ กำลังตกอยู่ในความทุกข์ยากลำบากให้พ้นจากความทุกข์ไม่นิ่งเฉยดูตาย ต้องมีจิตใจที่อยากจะ ช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ หากผู้บริหารเมินเฉย ไม่ใส่ใจโยติความรู้สึกที่ไม่ดีจะ เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา

๓. มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ผู้บริหารเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็ต้องมีความแช่ม ชื่นเบิกบานใจด้วยเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็ต้องยินดีบันเทิงใจ ไปกับเขา พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุน ไม่กีดกันริษยา

๔. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง ผู้บริหารต้องรู้จักวางใจเฉย ได้ในเรื่องที่ควรเฉย ในเรื่องที่ควรปล่อยวาง ไม่ยินดียินร้าย หากเรื่องนั้นผู้บริหารใช้ปัญญาพิจารณา แล้วว่า เป็นผลอันเกิดขึ้น อันสมควรแก่เหตุ และรู้ว่าพึงปฏิบัติไปตามธรรม หรือตามสมควรแก่เหตุ นั้น

^{๑๐} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พระในบ้าน**, (กรุงเทพมหานคร: คำธาวรรณ การพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๘ - ๙.

^{๑๑} พระมหาบุญมี มัลลวชิโร, **พุทธบริหาร**, (นนทบุรี: ธิปไตยอนันต์บุ๊คส์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๒ - ๗๓.

พระคันธสราภิงศ์ คำว่าพรหมวิหาร แปลตามศัพท์ว่า ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐมี ๔ ประการ **๑) เมตตา** หมายความว่า เมตตา มีสภาพต้องการที่จะบำเพ็ญประโยชน์แก่บุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ **๒) กรุณา** หมายความว่า กรุณา เป็นสภาวะที่ทำให้สัตว์บุรุษเกิดใจหวั่นไหวคือเกิดความสงสารอาจจะนั่งนอนใจอยากจะอนุเคราะห์ผู้อื่นให้พ้นทุกข์ **๓) มุทิตา** หมายความว่า พลอยยินดีในความสุหรือความสำเร็จของคนอื่น และ **๔) อุเบกขา** หมายความว่า เราไม่อาจช่วยเหลือผู้อื่นได้ก็พึงวางใจเป็นกลางยอมรับความจริงว่าเป็นกรรมเก่าของเขา^{๑๒}

พรหมวิหาร ๔ คือเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา **พรหมวิหาร** คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐเป็นธรรมประจำใจและปฏิบัติตนต่อเพื่อนมนุษย์โดยชอบ **๑) เมตตา** ความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุขมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า **๒) กรุณา** ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์แผ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ **๓) มุทิตา** ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุขมีจิตใจผ่องใสบันเทิงกอบประด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุขพลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นและ **๔) อุเบกขา** ความวางใจเป็นกลางอันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญาคือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึงไม่ลำเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรมรวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้วเขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่รับผิดชอบของตน

กรมศาสนา พรหมวิหาร ความหมาย คุณสมบัติประจำใจสำหรับผู้ใหญ่โดยมุ่งธรรมสูงส่งดุจพรหม **๑) เมตตา** ความรักใคร่ปรารถนาดีต่อทุกชีวิตประสานโลกให้อบอุ่นร่มเย็น **๒) กรุณา** ความสงสาร ใฝ่ใจอันจะรับรู้ความเดือดร้อนแทนคนอื่นเหมือนของตน **๓) มุทิตา** ความยินดีพลอยชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจและ **๔) อุเบกขา** ความวางใจเป็นกลาง ปลงใจวางเฉยเห็นเป็นธรรมดาของโลก^{๑๓}

ทีฆนิกาย มหาวรรค อธิบายถึง พรหมวิหาร ๔ หรือ พรหมวิหาร มงคลประกอบอยู่ ๔ ประการ คือ^{๑๔}

๑) เมตตา มีความรักความปรารถนาดีต่อประชาชนหรือผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดถึงคนทุกข์ คน อยากให้เขามีความสุขและประสบประโยชน์ทั่วหน้ากัน

๒) กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

๓) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นประชาชนหรือผู้ได้ปกครองตลอดจนถึงคนทุกข์ คนประสบความสำเร็จ งามยิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีอนุโมทนาด้วย

^{๑๒} พระคันธสราภิงศ์, **คุณธรรมของคนดีและพรหมวิหาร ๔**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘ - ๓๗.

^{๑๓} กรมการศาสนา, **คู่มือการศึกษานักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑ - ๒๒.

^{๑๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๒๗/๒๕๖.

๔) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง ไม่พลอยทับถมซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ มีโทษที่ประกอบขึ้นเอง เพราะการกระทำ (กรรม) ของตนเองและได้ช่วยแก้ไขโดยธรรมแล้ว ไม่สามารถที่จะช่วยได้ เพราะสุตวิสัยที่จะแก้ไข ก็ต้องวางใจเป็นกลาง สม่่าเสมอคงดุจดาวซึ่ง พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและวางตนปฏิบัติตนไปตามความเที่ยงธรรม

สรุปได้ว่า พรหมวิหารธรรมประกอบด้วย ธรรม ๔ ประการ คือ ๑) เมตตา ความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่นให้มีความสุข ๒) กรุณา ความสงสารเห็นอกเห็นใจ คิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์เดือดร้อน ๓) มุทิตา ความรู้สึกชื่นชมพลอยยินดีด้วยในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีและ ๔) อุเบกขา การวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง โดยพิจารณาข้อเท็จจริงกล่าวคือ ในการตัดสินใจใดๆ จะต้องพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญา มีเหตุผลอย่างถูกต้อง ด้วยความเที่ยงธรรม สามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องประกอบด้วยเหตุผล แล้วปฏิบัติลงไปด้วยความเยือกเย็นสุขุมรอบคอบ สามารถดำรงมั่นรักษาความถูกต้องหรือความยุติธรรมไว้ได้

๒.๒.๑ เมตตา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเมตตา พบว่า มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมายไว้ว่า เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดี มีไมตรีต่อประชาชนหรือผู้ใต้ปกครอง กล่าวคือ ปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข^{๑๕}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ให้ทัศนะว่า เมตตา คือความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า^{๑๖}

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายคำว่า เมตตา หมายถึงความรัก ความหวังดีปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้บริหารต้องมีความรัก ความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงาน ความรักจะเกิดได้ ถ้านักบริหารรู้จักมองในแง่ดีหรือส่วนที่ดีของเพื่อนร่วมงาน ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขานักบริหารต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย เมื่อพบส่วนดีก็จดจำไว้ เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะกับลักษณะที่ดีของเขา ดังนั้น เมตตาหรือความรักจึงเกิดจากการมองแง่ดีของคนอื่น^{๑๗}

พระสมชาย สิริจินโน (ห่านนท์) ได้ให้ความหมายคำว่า เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันเป็นไมตรี ต้องการให้เขามีความร่มเย็นในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย^{๑๘}

^{๑๕} ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๕.

^{๑๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๔.

^{๑๗} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **มณีแห่งปัญญา ทางเลือกใหม่สำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: ศุภมิตร, ๒๕๔๐), หน้า ๒๙.

^{๑๘} พระมหาสมชาย สิริจินโน (ห่านนท์), “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธคุณ (สมาน สุมะโร)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๑.

สรุปได้ว่า เมตตา หมายถึง หลักแห่งการมีใจที่เปี่ยมด้วยความรัก ความมีไมตรี ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้อื่นมีความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ ซึ่งโดยความหมายก็ได้แก่ ความเป็นมิตรต่อกันนั่นเอง มีปรารถนาดีต่อผู้อื่น หรือปรารถนาให้ผู้อื่นตลอดจนสรรพสัตว์อื่นๆ มีความสุข ประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ทั้งโลกนี้และโลกหน้าหรือในปัจจุบันและอนาคต

๒.๒.๒ กรุณา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ กรุณา พบว่ามีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมายไว้ว่า กรุณา ความสงสาร คือ ช่วยเหลือให้พระภิกษุหรือประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความเดือนร้อนของประชาชนรวมถึงสัตว์ทั้งหลายด้วย^{๑๙}

พระมหาสมชาย สิริจนโท (หานนท์) ได้ให้ความหมายคำว่า กรุณา หมายถึงการอยากให้ช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากภาวะแห่งทุกข์^{๒๐}

สรุปได้ว่า กรุณาหมายถึง ความสงสาร เห็นอกเห็นใจที่แสดงออกมาด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นและปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ทุกข์คือสิ่งที่เข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจ พระพุทธองค์สรุปว่า ความทุกข์มี ๒ กลุ่ม ดังนี้ ทุกข์โดยสภาวะ เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของร่างกาย ทุกข์จรหรือทุกข์ทางใจ อันเป็นความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุที่อยู่นอกตัวเรา เช่น ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์

๒.๒.๓ มุทิตา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมุทิตา พบว่ามีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมายไว้ว่า มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อภิกษุหรือประชาชนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็รู้สึกชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของเขาเหล่านั้น^{๒๑}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายคำว่า มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดี มีสุข มีจิตผ่องใส บันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหมายผู้ดำรงชีวิตตามปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป^{๒๒}

^{๑๙} ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๕.

^{๒๐} พระมหาสมชาย สิริจนโท (หานนท์), “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธคุณ (สมาน สุมะโธ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๑.

^{๒๑} ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๕.

^{๒๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๔.

พระมหาสมชาย สิริจนโท (ห่านนท์) ได้ให้ความหมายคำว่า มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดีปรารถนาให้ผู้อื่นได้ดีมีสติเข้มแข็งเบิกบาน^{๒๓}

สรุปได้ว่า มุทิตา หมายถึง ความยินดี ปรารถนาดีให้ผู้อื่นเป็นสุขไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสรรพสัตว์ กอปรด้วยอาการเข้มแข็งเบิกบานอยู่เสมอ หมั่นฝึกตนให้เป็นคนที่มีมุทิตา เพราะจะสร้างไมตรีและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่าย และลึกซึ้งเป็นสิ่งประเสริฐในการสร้างผูกมิตรไมตรี

๒.๒.๔ อุเบกขา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุเบกขา พบว่า มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

ทีมนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมายไว้ว่า อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง คือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง ไม่เข้าเต็มเมื่อผู้อื่นประสบความทุกข์ พิจารณาเห็นการกระทำของเขาเหล่านั้นตามหลักแห่งกรรม คือ การกระทำของเขาเองว่าเขาเป็นผู้กระทำขึ้น อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ^{๒๔}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายคำว่า อุเบกขา หมายถึง ความมีใจเป็นกลางมองตามเป็นโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอมั่นคง เที่ยงตรงดุจตราขึง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบที่วินิจฉัยวางตรงปฏิบัติตามหลักการ เหตุผลความเที่ยงธรรมและกรณีสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้อุเบกขา คือ เมื่อเห็นคนที่ตนดูแล เป็นอยู่ดีต่างชวนชวายนในกิจหน้าที่ของตนก็รู้จักวางเฉยคอยดูโดยสงบ ไม่ก้าวก่ายแทรกแซง^{๒๕}

พระมหาสมชาย สิริจนโท (ห่านนท์) ได้ให้ความหมายคำว่า อุเบกขา หมายถึง มีใจเป็นกลางวางเฉยในอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ แล้วปราศจากอคติ คือ มีรัก มีเกลียด^{๒๖}

दनัย ไชโยธธา ได้ให้ความหมายคำว่า อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลางตั้งตนเป็นกลาง เมื่อปฏิบัติตาม ๓ ข้อ ข้างตนแล้ว ไม่เป็นผลด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความรักหรือความชังหรือปกปิดความผิดของคนที่เรารักและโยนความผิดให้คนที่ตนชัง^{๒๗}

^{๒๓} พระมหาสมชาย สิริจนโท (ห่านนท์), “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธพจน์ (สมาน สุมะโร)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๑.

^{๒๔} ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๕.

^{๒๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๔.

^{๒๖} พระมหาสมชาย สิริจนโท (ห่านนท์), “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธพจน์ (สมาน สุมะโร)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๑.

^{๒๗} รศ.दनัย ไชโยธธา, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์), หน้า ๑๔๖ - ๑๔๗.

สรุปได้ว่า อุเบกขา หมายถึง ความวางเฉย ความวางใจเป็นกลาง ปราศจากอคติและมีลักษณะอาการเป็นกลางๆ โดยพิจารณาเห็นว่าใครทำดียอมได้ดี ใครทำชั่วยอมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม พยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ปราศจากอคติ ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังมีจิตเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๓.๑ ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้อง ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่า มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง^{๒๘}

รังสรรค์ เพ็งพัฒน์ กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงกระบวนการการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองชุมชนผู้บริหารและครูทุกคนมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้^{๒๙}

กรมสุขภาพจิต ได้ระบุว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด^{๓๐}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารทั้งระบบโรงเรียนโดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีกับครูที่ปรึกษาครูแนะ

^{๒๘} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา ผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๕ ปีการศึกษา ๒๕๕๒, (นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา, ๒๕๕๓), หน้า ๔๕.

^{๒๙} รังสรรค์ เพ็งพัฒน์, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, วารสารวิชาการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏ (เพชรบูรณ์: ๒๕๕๖), หน้า ๖๕.

^{๓๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓-๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๖), หน้า ก.

แนวและฝ่ายปกครองรวมทั้งมีการประสานระหว่างระบบครอบครัวระบบโรงเรียนและสาธารณสุขที่ต้องรับส่งต่อปัญหาวัยรุ่นที่สำคัญและเร่งด่วน^{๓๑}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง^{๓๒}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าว ถึงความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจนพร้อมทั้งมีวิธีการและ เครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชนผู้บริหารและครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม^{๓๓}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการส่งเสริมพัฒนาการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นสภาวะวิกฤติต่างๆ ได้อย่างปลอดภัย^{๓๔}

สรุปได้ว่า ระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาโดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรู้จักและเข้าใจนักเรียนแต่ละคน อันจะนำไปสู่การวางแผนบริหารให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๓.๒ ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสุขพร้อมทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นความสำคัญและได้กำหนดให้สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียนนำ

^{๓๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^{๓๒} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือผู้บริหารการสร้างคู่มือช่วยการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

^{๓๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (หลักสูตรผู้บริหาร), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑), หน้า ๕๒.

^{๓๔} สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต ๑.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), (เลย: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจึงมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตน^{๓๕}

๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้^{๓๖}

๑. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้

๒. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๓. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

๒.๔ กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

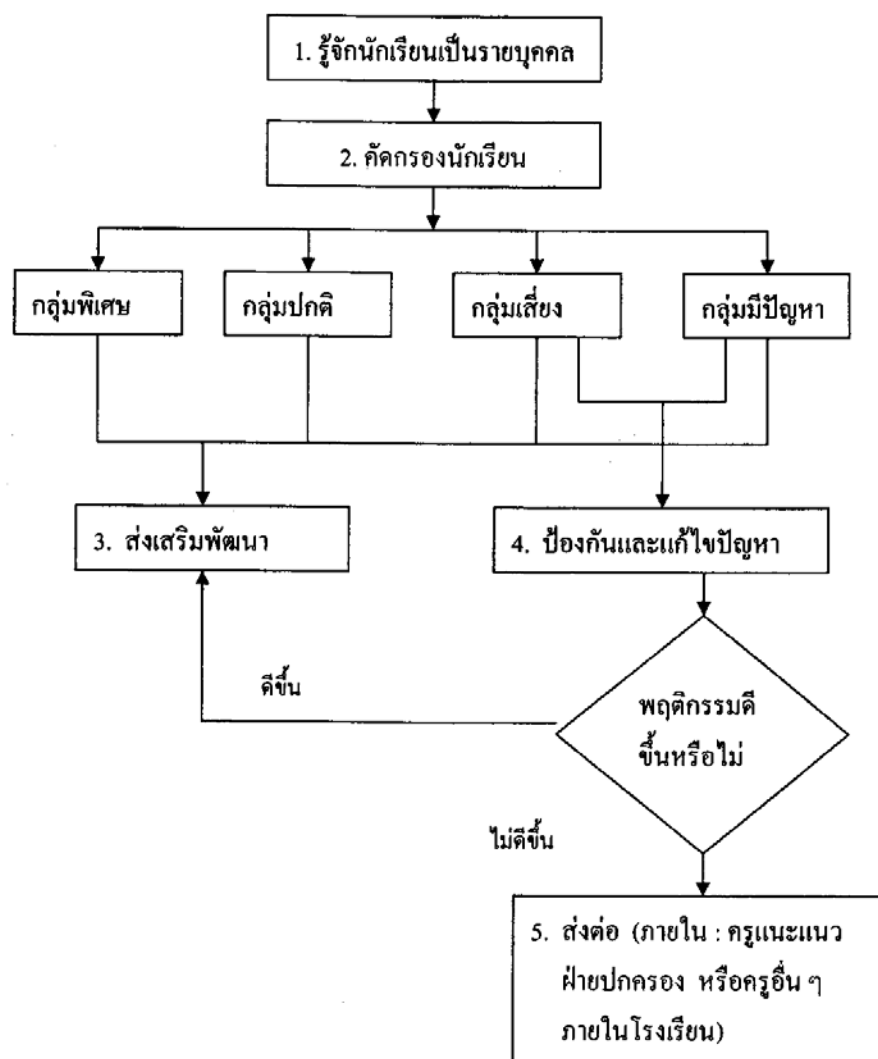
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีภารกิจหลัก ที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน ๕ กิจกรรม คือ^{๓๗}

๑. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
๒. การคัดกรองนักเรียน
๓. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
๔. การป้องกันและการแก้ปัญหาให้นักเรียน
๕. การส่งต่อนักเรียน

^{๓๕} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, การพัฒนาคู่มือวิทยากรด้านค่านิยม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^{๓๖} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๔.

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕ - ๔๕.

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของครู ที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง ซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือ ๕ ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๔.๑ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษา ควรมีเกี่ยวกับนักเรียนมี ๕ ด้านใหญ่ๆ คือ^{๓๘}

๒.๔.๑.๑. ด้านความสามารถ แยกเป็น

๑) ด้านการเรียนรู้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้เฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน

๒) ด้านความสามารถอื่นๆ เช่น บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

๒.๔.๑.๒ ด้านสุขภาพ แยกเป็น

๑) ด้านร่างกาย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น

๒) ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม เช่น อารมณ์ซึมเศร้าวิตกกังวล ความประพฤติพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย

๒.๔.๑.๓ ด้านครอบครัว แยกเป็น

๑) ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของบิดา มารดาผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน

๒) ด้านการคุ้มครองนักเรียน เช่น จำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียนความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือ การใช้สารเสพติด การติดยา การพนัน

๒.๔.๑.๔ ด้านสารเสพติด เช่น พฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมในชั้นเรียนการใช้ยา เป็นต้น

๒.๔.๑.๕ ด้านความปลอดภัย เช่น สุขภาพและบุคลิกภาพ สถานภาพครอบครัว และ สิ่งแวดล้อมข้อมูลการเดินทาง การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน วิธีการและเครื่องมือในการรู้จัก

^{๓๘} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **เติมกำลังใจให้ครูสู่มืออาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๐), หน้า ๘ - ๙.

นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูล นักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ดังนี้

๑) ระเบียบสะสม ระเบียบสะสมเป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูล เหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือเพื่อนๆ ของนักเรียน รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้รูปแบบ และรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้าน การเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ระเบียบสะสมเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็น ความลับและเก็บไว้อย่างดี ไม่ให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่นๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้ กับครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บ ระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่าง ต่อเนื่อง อย่างน้อย ๓ ปี การศึกษาหรือ ๖ ปีการศึกษาและส่งต่อระเบียบไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอนหรือจนจบ ๖ ปี การศึกษาก็ได้

๒) แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนไม่ได้ เป็น แบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมการปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศ แถบ ยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดย แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะ โดยทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง และความตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของเด็กไทย แบบประเมิน พฤติกรรมนักเรียนมี ๓ ชุด ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ชุดที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน นักเรียน และชุดที่นักเรียนประเมินตนเอง ทั้ง ๓ ชุด มีรายการประเมิน และจำนวนข้อ ๒๕ ข้อ เท่ากัน โรงเรียนอาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อ ความแม่นยำยิ่งขึ้นโดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน ๑ เดือน ซึ่ง หากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง ๓ ชุดพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

๓) แบบประเมิน EQ (ความฉลาดทางอารมณ์)

๔) แบบประเมิน MQ (คุณธรรมและจริยธรรม)

๕) วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบ ประเมินพฤติกรรมนักเรียนไม่พอหรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก ครูที่ปรึกษาอาจ ใช้วิธีและเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการ เยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาต้องรับรู้ข้อมูลของนักเรียน อย่างน้อย ๓ ด้าน ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว โดยการใช้วิธีการและเครื่องมือ

ที่หลากหลาย เพราะนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่ต่างกัน ทำให้เกิดพฤติกรรมหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรับรู้ข้อมูลของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลไปคัดกรองได้ถูกต้อง

๒.๔.๒ ด้านการคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น ๒ กลุ่ม คือ ^{๓๙}

๒.๔.๒.๑ กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

๒.๔.๒.๒ กลุ่มเสี่ยง มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่าง ถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการ แก้ไขปัญหาเพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อ การจัดกลุ่ม ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความ รวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนนี้ ครูที่ปรึกษาต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำ ให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เพราะวัยรุ่นมีความไวต่อการรับรู้ (sensitive)แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อน อีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าการบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้ แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ใน ดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐาน หรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน

ในด้านความสามารถในการเรียน พิจารณาจาก ผลการเรียนรู้ที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน แหล่งข้อมูลได้แก่ระเบียบสะสมหรือวิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น ส่วนด้านความสามารถอื่น พิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี ความถนัด ความสนใจ และ

^{๓๙} จรรยา สุธัมมา, “การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒”, สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แหล่งข้อมูลได้แก่ ระเบียบสะสม วิธีการอื่นๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน แฟ้มสะสม ผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน เป็นต้น

ในด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกายพิจารณาจากความปกติความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนัก กับส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย ระเบียบสะสม วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกต การสอบถาม จากครูพยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ เป็นต้น

ในด้านจิตใจ พิจารณาจากพฤติกรรมสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือ ซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกต พฤติกรรมที่ได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียนจากแบบสอบถาม เป็นต้น

ในด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ความเพียงพอ ของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน

ในการคุ้มครองนักเรียน ได้แก่ ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุน หรือมีทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึม เหม่อลอย แสดงออกถึงอาการไม่อยากกลับบ้าน เป็นต้น การใช้สารเสพติด สุรา หรือ เล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วย เรื้อรัง รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว การคัดกรองนักเรียนเป็นกิจกรรม ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องทำอย่างรอบคอบ และควรกำหนดช่วงเวลาของข้อมูลการคัดกรอง กล่าวคือ หากข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ควรทบทวนข้อมูลการคัดกรองใหม่ และควรใช้ข้อมูลจากหลายๆ จุด เพื่อความเที่ยงในการคัดกรองนักเรียน

สรุปได้ว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ต้องพิจารณาข้อมูลในด้านต่างๆ เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งครูที่ปรึกษาต้องเก็บเป็นความลับ สำหรับในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา ควรมีการประสานกับผู้ปกครองเพื่อให้มีการช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

๒.๔.๓ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาและเป็นการช่วยให้ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ได้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริม

นักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ^{๔๐}

๒.๔.๓.๑ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนโดยให้มีบรรยากาศเสมือนบ้าน มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมมีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว และการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูม จะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการกิจกรรมโฮมรูมมี ดังนี้

๑) โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม หรือจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน และครูที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้ยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการ ดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัย

๒) กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม แล้วจึงพิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัยการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของการบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่นๆ รวมทั้งการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัด กิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จแล้วควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงานด้วย

๓) วิธีการผสมผสานโดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

๔) วิธีการอื่นๆ ตามความเหมาะสม

๒.๔.๓.๒ การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นการพบปะหารือกันระหว่างครูที่ปรึกษากับ ผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาคูแ่อยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียนและผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยมีแนวดำเนินการคือ ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้

^{๔๐} ผล พรหมทอง, “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔”, สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรม ประชุมก็คือ

๑) การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้าน ต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

๒) การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

๓) การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ ประชุมนั้น จำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน ก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่นๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๔) การสรุปผลและบันทึกหลักฐาน การประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้งครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็น ข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภาคภูมิใจในตัวเอง และช่วยป้องกันนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นกลุ่มปกติ

๒.๔.๔ ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหามีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี ๒ ประการ คือ^{๔๑}

๒.๔.๔.๑ การให้การปรึกษาเบื้องต้น การให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียน ในทางที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์

^{๔๑} ประพนอม แก้วสวัสดิ์, “สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๘”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๖), หน้า ๒๓.

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านจิตวิทยาวัยรุ่น ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญๆ คือ การสร้างสัมพันธภาพการใช้คำถามการรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ซึ่งศึกษาค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ แนวดำเนินการนั้นครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ การปรึกษาโดยมีกระบวนการในการปรึกษาคือสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจ กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา และการยุติการปรึกษา การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นครูที่ปรึกษา ควรจะปฏิบัติดังนี้

๑) รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือโรงเรียนจัดอบรมให้

๒) หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนอย่างสม่ำเสมอ

๓) ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๔.๔.๒ การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือ มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครองโดยมีแนวดำเนินการ ได้แก่

๑) การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

๒) การใช้กิจกรรมในห้องเรียน

๓) การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

๔) การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม

๕) การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง สำหรับข้อ ๑), ๒) และ ๕) ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการด้วยตนเอง ส่วนข้อ ๑) และ ๔) จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือทั้ง ๕ กิจกรรมดังกล่าวครูที่ปรึกษาสามารถขอคำแนะนำ ความคิดเห็นจากครู อื่นๆในการจัดกิจกรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม ครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะปัญหาบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน สภาพของชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน

๒.๔.๔.๓ การรักษาความลับ

๑) เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ - สกุลจริง ของนักเรียน และการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียน

๒) บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

๓) การรายงานการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

๒.๔.๔.๔ การแก้ไขปัญหา

๑) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นๆ เพราะปัญหามิได้เกิดจากสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

๒) ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคน หนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการให้คำแนะนำ ปรีกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทางกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ผักผ่อน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ต้องพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสม โดยควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๔.๕ ด้านการส่งต่อนักเรียน

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการ อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานักเรียนเป็นบอบบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่ง เท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจ มีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ^{๔๒}

๒.๔.๕.๑ การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

๒.๔.๕.๒ การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก สำหรับการส่งต่อภายในหากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองควรจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาแล้ว เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับผิดชอบต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบและประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษาในบางกรณีที่นักเรียนมีปัญหารุนแรง จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางซึ่งเป็น

^{๔๒} สุนันท์ โพธิบาย, “การประเมินผลระบบดูแลนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำพู เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ๒๕๕๒), หน้า ๓๔.

บุคลากรภายนอกโรงเรียน ครูที่ปรึกษาจึงควรศึกษารวบรวมแหล่งส่งต่อภายนอกไว้ให้เป็นระบบและทันสมัยเพื่อความสะดวกในการใช้ละเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

๑) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลงแม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ

๒) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดเสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใดๆ เป็นต้น

๓) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความซับซ้อน ของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้ความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าควรส่งต่อนักเรียน แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนมีดังนี้

ก) ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน

ข) สรุปรวบรวมข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้น ให้ผู้ที่รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับช่วยเหลือนักเรียน ทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการทำงานของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมา ทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ค) ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่ สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมี ความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่า เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

ง) ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าหน่วยงานใดที่ควรส่งตัวนักเรียนที่ประสบปัญหาไปพบเพื่อขอความช่วยเหลือ โดยให้พิจารณาลักษณะของบริการในหน่วยงานนั้นรวมทั้งประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ

จ) ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อรับรู้ วัน เวลา สถานที่ ที่พบกัน

ฉ) ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าในการ ช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน จะเห็นได้ว่ากระบวนการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดและมีความต่อเนื่อง จึงต้องอาศัยครูที่ปรึกษาที่มี ความสุขุมรอบคอบ โดยศึกษารูปแบบการคัดกรองจึงจะได้ข้อมูลนักเรียนสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริม พัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมคงเดิมและไม่ดีขึ้น โดยครูที่ปรึกษาต้องประสานงานกับครูและบุคคลากรภายนอกและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และชี้แจงเหตุผลในการส่งต่อนักเรียนให้มีความรู้สึกที่ดี

๒.๕ การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔

หลักพรหมวิหาร ๔ ประยุกต์ใช้เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิต ดังที่พระพุทธองค์ทรงใช้องค์ธรรมในพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักในการบัญญัติพระวินัยซึ่งเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังทรงนำองค์ธรรมในพรหมวิหาร ๔ มาแสดงไว้ในฐานะเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิตของฆราวาสอีกด้วย เช่น ทรงนำเมตตาซึ่งเป็นองค์ธรรมข้อหนึ่งในพรหมวิหาร ๔ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติของฆราวาสต่อสมณพราหมณ์ ดังปรากฏในสังคัลลสูตรว่า คาหปตีบุตร กุลบุตรพึงบำรุงสมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องต้น คือจะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยเมตตา จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา เปิดประตูต้อนรับ ถวายปัจจัยเครื่องยังชีพ^{๔๓} ดังนั้น พรหมวิหาร ซึ่งประกอบด้วยองค์ธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา จึงเป็นหมวดธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์หลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้เจริญพรหมวิหาร ๔ ทำให้การกระทำความดีต่างๆ โดยบริสุทธิ์ใจ แต่ถ้าเราบำเพ็ญกรรมดีต่างๆ โดยไม่มีคุณธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ อยู่ในใจก็จะทำให้กรรมดีเหล่านั้นไม่สมบูรณ์ ดังที่พระธรรมปิฎก ได้อธิบายไว้ดังนี้^{๔๔}

๑. ไม่จริงใจ เพราะวาปฏิบัติการณ์นั้นเป็นเจตนาอื่นแอบแฝง เช่น ท่านอาจจะเป็นการให้เพื่อต้องการผลประโยชน์ตอบแทน หรือเป็นการแสดงเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง อย่างหนึ่งอย่างใด

๒. ไม่จริงจัง เพราะวาเมื่อไม่ได้ช่วยด้วยจริงใจ หรือไม่ได้ตั้งใจจริง ก็ไม่ช่วยเหลืออย่างจริงจัง

๓. ไม่พอดี เพราะช่วยโดยไม่เต็มมุ่งเพื่อประโยชน์แก่เขา ก็อาจจะช่วยไม่เพียงพอหรือช่วยเกินเลยไป แทนที่จะช่วยชาวบ้านด้วยเมตตา เพื่อประโยชน์แก่เขา ให้ตรงกับความต้องการของเขา หรือให้เขาพึ่งตนเองได้ ก็ช่วยแบบเอาใจบ้าง แบบเกลี้ยกล่อมหรือช่วยในลักษณะที่จะทำให้เขาหวังพึ่งคนอื่นเรื่อยไปจนกระทั่งเสียทั้งแก่ตัวเขา และแก่สังคม

๔. ไม่ยั่งยืน คือ ตัวเองนั้นแหละทำไปไม่ตลอด เพราะหยุดอยู่แค่ผลประโยชน์ของตัวเองเท่านั้น หรือทำตามแรงส่งดันภายนอก พอแรงนั้นหมดก็หยุด

๕. ไม่สุขจริง อาจทำไปอย่างฝืนใจ ไม่ทำให้เป็นสุข อย่างน้อยก็ไม่เกิดความสุข ความปิติ เอิบอิมขาบซึ่งใจเท่าที่ควรการใช้พรหมวิหาร คือ การนำพรหมวิหาร ๔ ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขานั้นนำไปปรับใช้ ทั้งการนำไปใช้ผู้ใช้จะต้องพิจารณาก่อนเสมอว่า ผิด หรือ ถูก แนวทางนั้นจึงจะทำให้ก่อเกิดประโยชน์และเป็นไปตามแนวปฏิบัติ วัตถุประสงค์ในทางที่ก่อความสันติสุขแก่ตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลได้อย่างแท้จริง

^{๔๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๗๒/๒๑๖.

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๘๓ - ๘๘.

๑) การใช้เมตตาพรหมวิหาร

จากลักษณะเมตตาพรหมวิหารดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นปทัฏฐานของการใช้เมตตาพรหมวิหารที่ถูกต้อง เพราะเมื่อใช้ไม่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดโทษได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การให้ความรักความปรารถนาดีแก่บุคคลใด การสร้างความพร้อมที่ถูกต้อง คือ การสร้างที่มีจุดเริ่มต้นที่ตัวเรานั้นเอง และเมื่อบุคคลสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มไปด้วยเมตตาแล้ว นั่นก็หมายความว่า บุคคลมีธรรมของผู้ใหญ่ที่ใหญ่ในคุณงามความดี ซึ่งผู้ใหญ่ในที่นี้ ไม่ใช่ใหญ่อย่างเข้าใจกันอย่างสามัญแต่ใหญ่อย่างประเสริฐ คือมีจิตใจกว้างขวาง หรือยิ่งใหญ่ด้วยคุณธรรมความดีงาม^{๔๕} และเมื่อมีการใช้ออกไป ย่อมก่อให้เกิดสันติสุข ความปรองดองความสามัคคี ความมีเอกภาพในสังคม อย่างไรก็ตาม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็น ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะมุ่งกล่าวถึงผลดีของการใช้เมตตาพรหมวิหารในทางที่ถูกและที่ผิดดังนี้คือ

๑.๑) การใช้เมตตาพรหมวิหารในทางที่ถูก คือ การกระทำด้วยความปรารถนาดีด้วยความรู้สึกที่บริสุทธิ์ ไม่มีการหวังผลใดๆ ตอบแทน แต่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีความสุข เช่น มีความรู้สึกที่มุ่งไปในทางเสียสละ ทำสังคมสงเคราะห์ บริจาค การให้ทาน นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดผลดีกับตนดังพุทธพจน์ว่า ผลอันเกิดจากเมตตานี้ มีมากมายมหาศาลเป็นต้น^{๔๖} อนึ่ง “...ผู้ใดเจริญเมตตาในยามเช้า...ในยามเที่ยง...ในยามเย็น โดยที่สุตช่วงกาลหยदनน้ำนมแห่งแม่โค...ยังมีผลมากกว่าทานที่บุคคลให้แล้วในวันหนึ่ง^{๔๗}” เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลเมื่อศึกษาหลักเมตตาอย่างถูกต้องและใช้ออกไปอย่างเหมาะสมในยามที่ผู้อื่นอยู่ในภาวะปกติ การใช้เมตตาพรหมวิหาร จึงเป็นท่าทีที่บุคคลควรแสดงออกแก่กันและกันเช่น มีความหวังดี มีความรัก มีความเป็นมิตร^{๔๘} ด้วยเหตุนี้ เท่ากับว่า เป็นผู้สร้างคุณประโยชน์และอภิบาลโลก ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

๑.๒) การใช้เมตตาพรหมวิหารในทางที่ผิด คือ การนำหลักพรหมวิหารเมตตานี้ไปใช้แบบผิดๆ ทำลายผู้อื่นหรือคนรอบข้างให้เกิดความเดือดร้อน คือทำอย่างไรก็ตามเมตตาปราณินิคิดร้าย คิดทำลายเป็นโยชน์ เห็นแก่ตัว ทั้งไม่ยอมเห็นความสำเร็จของผู้อื่น หลงผิดคิดทำแต่ความชั่ว ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้เองจึงเป็นที่มาของปัญหาสังคม

สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลศึกษาลักษณะและการใช้เมตตาพรหมวิหารได้อย่างถูกต้องและถูกทางแล้ว จะทำให้เราเป็นผู้ใช้พรหมวิหารให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อย่างไร้ปัญหาสังคมจะมีแต่ความรัก ความปรารถนาดีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ประโยชน์ซึ่งกัน สังคมก็จะพัฒนาได้จากบุคคลที่มีพรหมวิหารในการปฏิบัติตนนั่นเอง

^{๔๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๗๕๔.

^{๔๖} อัง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๒/๓๗๑.

^{๔๗} ส.ม. (ไทย) ๑๖/๖๖๗/๒๕๙.

^{๔๘} แสง บุญเฉลิม, **รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย**, (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, ๒๕๓๒),

๒) การใช้กรุณาพรหมวิหาร

จากลักษณะของกรุณาพรหมวิหาร จะเห็นว่า ความมีเอื้อเฟื้อ อยากจะช่วยเหลือปรารถนา ให้ผู้อื่นได้รับความสุข ปราศจากซึ่งความทุกข์แก่คนหรือสรรพสัตว์ทั้งหลาย มีความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นประสบเคราะห์กรรม ทั้งผู้ปฏิบัติจะเต็มเปี่ยมไปด้วยความมีน้ำใจไม่ตรีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การใช้กรุณามี ๒ ทางด้วยกัน คือ ใช้อย่างถูกต้องกับใช้ไม่ถูกต้อง

๒.๑) การใช้กรุณาพรหมวิหารในทางที่ถูก คือ การกระทำออกไปด้วยความสงสารที่แท้จริง ไม่เจือด้วยผลประโยชน์ แต่เป็นการกระทำอย่างจริงใจในสถานการณ์ที่ถูกต้องดังข้อความที่ว่า “ในยามที่บุคคลอื่นตกต่ำ เดือดร้อนเป็นทุกข์ประสบปัญหา บุคคลที่มีความกรุณา จึงควรหวั่นไหวในทุกข์ของผู้อื่น อยากจะช่วยบำบัดทุกข์นั้น หรือยกเข้านั้นมาจากทุกข์”^{๔๙}

๒.๒) การใช้กรุณาพรหมวิหารในทางที่ผิด คือ “การใช้กรุณาแบบผิดๆ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดโทษต่อตน ผู้อื่น รวมถึงสังคมส่วนรวมได้ ทั้งนี้เพราะผู้ที่ขาดคุณธรรมนั้น โดยทั่วไปมักมุ่งความคิดไปที่ความเบียดเบียน หรือแม้แต่เห็นผู้อื่นที่ตกทุกข์ได้ยากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ แทนที่จะมีน้ำใจช่วยเหลือให้เขาพ้นทุกข์ แต่กลับเบียดเบียนเขาให้ได้รักทุกข์ยากลำบากมากยิ่งขึ้นหรือเบียดเบียนจนถึงแก่ชีวิต ก็มี”^{๕๐}

สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลได้ทำการศึกษาลักษณะและการใช้กรุณาพรหมวิหารอย่างถูกต้อง และถูกทางแล้วจะทำให้ผู้ศึกษาเป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้โดยไม่มุ่งหวังผลตอบแทน เพื่อให้ผู้อื่นพ้นจากความลำบาก

๓) การใช้มูทิตาพรหมวิหาร

จากลักษณะของมูทิตาพรหมวิหารดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า มูทิตาเป็นคุณสมบัติความสำเร็จในด้านต่างๆ ของผู้อื่น พลอยยินดีเมื่อเขาได้รับความชมเชยโดยไม่มีความริษยาแต่อย่างใด ปราศจากความอิจฉา เป็นลักษณะที่เต็มเปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต ปรากฏผลเป็นรูปธรรม ผู้ศึกษาจะกล่าวให้เห็นถึงการใช้มูทิตาพรหมวิหารในทางที่ถูกและทางที่ผิด ดังนี้

๓.๑) การใช้มูทิตาพรหมวิหารในทางที่ถูก คือ การกระทำออกไปด้วยจิตใจที่พลอยยินดีอย่างแท้จริง เมื่อบุคคลอื่นเปลี่ยนจากปกติและตกต่ำเป็นขึ้นสูง คือ เขาประสบความสำเร็จมีความสุข ทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ก็มีมูทิตา คือ พลอยยินดีด้วยในความดีงามและความสุขความสำเร็จของเขาและพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุน^{๕๑}

๓.๒) การใช้มูทิตาพรหมวิหารในทางที่ผิด คือ การกระทำออกไปด้วยจิตใจจิจฉาริษยา เช่น ทำที่เป็นยินดีหรือยินดีเพื่อผลประโยชน์ ดังความที่ว่า ในกรณีที่ทราบว่ามีผู้ใดผู้หนึ่งกระทำความดี

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

^{๕๐} พระมหาสุทธีชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหารธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๘.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

หรือประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานแทนที่จะพลอยยินดี แต่กลับอิจฉาริษยาเขากล่าวดำเนินดี
เตียนและแสดงถึงความไม่เห็นด้วย^{๕๒}

สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารมูทิตาแล้วได้อย่างถูกต้องและถูก
ทางจะทำให้ผู้นั้นเป็นผู้ที่ไม่อิจฉาริษยาที่ผู้อื่นประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและมีความพลอย
ชื่นชมยินดีกับความก้าวหน้าของผู้อื่น เมื่อผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอก็จะทำให้สังคมนี้มี
ความสงบและพัฒนาก้าวหน้าได้อย่างเรียบง่าย

๔) การใช้อุเบกขาพรหมวิหาร

จากลักษณะของอุเบกขาพรหมวิหาร ที่กล่าวมาจะเห็นว่า อุเบกขา คือ ความวางเฉยไม่ยิน
ร้าย ยินดีและเป็นความวางเฉยอย่างเป็นกลาง ความยุติธรรม ความเที่ยงธรรม ซึ่งจะต้องปฏิบัติให้ได้
อย่างสม่ำเสมอ ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนทำให้อีกฝ่ายได้รับความเดือดร้อน เช่นนี้ถือว่าเป็น
เป็นการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ศึกษาจึงแบ่งอุเบกขาในทางที่ถูกต้องและทางผิด ดังนี้

๔.๑) การใช้อุเบกขาพรหมวิหารในทางที่ถูกต้อง คือ การกระทำออกไปด้วยความเป็นกลาง
คือ เมื่อบุคคลอื่นละเมิดสิ่งที่ตึงาม เช่น กฎหมาย และบุคคลนั้นก็สมควรจะได้รับผิดชอบสิ่งที่ตนเอง
ทำเอาไว้ในกรณีนี้ บุคคลต้องมีอุเบกขา คือ วางใจเป็นกลาง ไม่ชวนชวยช่วยเหลือที่จะทำให้เสียการ
ปกครอง ด้วยการวางเฉยต่อบุคคลเช่นนั้น ให้เขาได้รับผิดชอบต่อธรรมและตามธรรมดำรงอยู่ในความ
สมเหตุสมผล^{๕๓}

๔.๒) การใช้อุเบกขาพรหมวิหารในทางที่ผิด คือ การกระทำออกไปด้วยจิตใจที่เอนเอียงไม่
เป็นกลางตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอคติ ๔ ได้แก่ ลำเอียงเพราะชอบ (ฉันทาคติ) ลำเอียงเพราะ
โกรธ (โทสาคติ) ลำเอียงเพราะหลง (โมหาคติ) และลำเอียงเพราะกลัว (ภยาคติ) อย่างใดอย่างหนึ่ง ถือ
ได้ว่า เป็นผู้ที่มีจิตใจไม่เป็นกลาง ไม่วางเฉย แต่กลับวางใจไว้ผิด ในสภาวะที่ไม่รู้ตามความเป็นจริง
หรือรู้แต่หลีกเลี่ยงไม่ยอมรับ^{๕๔}

สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลได้ใช้พรหมวิหารได้ถูกต้องและถูกทางแล้ว บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้มี
ความวางเฉย มีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรม เที่ยงตรงและเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่าย
หนึ่งจนทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน เช่นนี้สังคมที่เราดำเนินชีวิตอยู่ก็就会有ความสงบสุข

การนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการดำเนินงาน

พรหมวิหาร ๔ มีลักษณะที่แสดงถึงหลักธรรมแนวทางปฏิบัติของผู้ใหญ่ ผู้นำ ผู้บริหาร
ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานแยกออกเป็น ๔ ด้านคือ

๑. ด้านเมตตา คือหลักแห่งการบริหารด้วยใจที่เปี่ยมด้วยความรักความมีเมตริความ
ปรารถนาดีความอยากให้ผู้อื่นมีความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งโดยความหมายได้แก่

^{๕๒} พระมหาสุทธีชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล), “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหารธรรมในคัมภีร์ทาง
พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๕๔๖), หน้า ๑๐๘.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘.

ความเป็นมิตรต่อกันนั่นเองซึ่งความเป็นมิตร หมายถึง การที่ปัจเจกชนคนหนึ่งที่ปรารถนาดีต่อผู้อื่นหรือปรารถนาให้ผู้อื่นตลอดจนสรรพสัตว์อื่น ๆ มีความสุขประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ปัจเจกชนในลักษณะนี้ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ชื่อว่ามิตร เช่น พ่อแม่ ดังพุทธภาษิตว่า “มารดาชื่อว่ามิตรในเรือนของตน” หรือ “สหายเป็นมิตรของผู้มีความต้องการเนื่องๆ” ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารจำต้องมอบความเป็นกันเองกล่าวคือ มอบความเป็นมิตรจิตเมตตาต่อผู้อื่นเสมอเหมือนบิดามารดามีต่อบุตรหรือสหายมีต่อเพื่อนเพราะบุคคลที่ว่านี้ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการปรารถนาให้บุคคลหรือสรรพสัตว์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับตนมีความสุขเจริญรุ่งเรืองและประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์

๒.๕.๑ วิธีการนำหลักเมตตามาใช้ในการดำเนินงาน

ในทางพระพุทธศาสนานั้นได้ให้ความสำคัญกับพรหมวิหาร ๔ เป็นอย่างมากทั้งในการปฏิบัติงานและการปกครองเพราะเป็นธรรมสำหรับผู้บริหาร ดังนั้นสำหรับผู้บริหารการนำหลักเมตตามาใช้จะต้องตระหนักในการพิจารณาเห็นโทษของโทสะ และอานิสงส์ของขันติเป็นอันดับแรกเนื่องจากโทสะมีโทษมากมายทำให้จิตใจไม่สามารถตั้งอยู่ในเมตตาได้ ดังข้อความในพระสูตรที่ว่า “บุคคลผู้เกิดโทสะแล้วอันโทสะครอบงำแล้วย่อมคิดเพื่อเบียดเบียนทั้งตนเองทั้งผู้อื่นบ้างดังนั้นเขาย่อมได้รับความโสมนัส”^{๕๕} และ “บุคคลผู้ถูกความโกรธครอบงำย่อมประพฤติทุจริตทางกายทางวาจาทางใจเมื่อเขาตายแล้วย่อมเข้าสู่ทุกดินบาตรนรก”^{๕๖} การเข้าใจในโทษของโทสะและผลดีของความอดทนทำใหุกุศลธรรมเกิดขึ้นดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า “ขันติ” คือความยับยั้งใจมีขันติเป็นกองทัพบว่าเป็นพรหมณ์”^{๕๗} และ “เรายกย่องบุคคลผู้มีขันติเป็นกำลังมีขันติเป็นทัพบว่าเป็นพรหมณ์” ยิ่งกว่านั้นขันติยังเป็นคุณธรรมที่จะเป็นเครื่องป้องกันความฉิบหาย และนำไปซึ่งประโยชน์อันยิ่งใหญ่มาให้แก่ตนและผู้อื่นที่จะประเสริฐวิเศษยิ่งไปกว่าขันตินั้นไม่มี^{๕๘} ผู้เป็นนักปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ผลักดันให้ประเทศชาติหรือองค์กรไปสู่ความเจริญได้นั้นจะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจหนักแน่นและอดทนถึงจะเป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่กล้าหาญองอาจและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้

พระมหาวิรวรค์ (พิมพ์ ธมฺมธโร) ได้กล่าวไว้ในบทสร้างวินัยผู้นำพอสรุปใจความได้ว่า “คนองอาจกล้าหาญย่อมมีใจทรหดอดทนผู้ทำราชการก็ดีผู้ทำกิจการส่วนตัวก็ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำหรือผู้บริหารต้องเป็นผู้นำหนักแน่นและอดทนไม่ยอมปล่อยให้ความฉุนเฉียวหงุดหงิดเข้าครองใจและแสดงกิริยาอาการรุนแรง เกิดบาดหมางร้าวรานกันขึ้นทำให้เสียประโยชน์ของตนเองและของผู้อื่น ดังนั้นคนผู้องอาจกล้าหาญจึงมีใจทรหดอดทนพยายามข่มใจตนเองให้อยู่ไม่ปล่อยให้โทสะเข้าครองใจไม่ทำไม่พูดไปตามอำนาจโทสะหรือไม่ทำไม่พูดในขณะที่กำลังมีโทสะเมื่อระงับโทสะโทสะชำระใจให้ผ่องใสพอแลเห็นทางที่ควรหรือมิควรได้แล้วจึงทำตามทางที่ควรนั้นต่อไป” ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความอดทนจึงสามารถข่มใจและละโทสะได้

ดังนั้นเมื่อผู้นำหรือผู้บริหารได้พิจารณาเห็นโทษของโทสะและรู้ถึงผลดีของขันติและหลังจากนั้นต้องทำความเข้าใจต่อบุคคลที่ควรให้ความเมตตาเพราะบุคคลมีความแตกต่างกันมากผู้นำ

^{๕๕} อง เอก. (ไทย) ๒๐/๕๑๑/๒๗๘.

^{๕๖} อง สดตค. (ไทย) ๒๓/๖๑/๙๘.

^{๕๗} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๕๗/๕๗.

^{๕๘} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๖/๖๙.

หรือผู้บริหารที่ฉลาดต้องรู้ว่าบุคคลใดควรได้รับความเมตตาและบุคคลใดไม่ควรได้รับซึ่งหากไม่จำแนกบุคคลแล้วอาจไม่เกิดประโยชน์และเป็นโทษด้วย^{๕๙}

พระครูประโชติกิตติสาร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยให้คำจำกัดความไว้ว่าความเมตตาได้แก่ความปรารถนาดีต่อประชาชนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ประชาชนที่เดือดร้อน ใช้กิริยาวาจาสุภาพในการปฏิบัติงานมีความปรารถนาให้ประชาชนเป็นสุขแสดงออกถึงความเป็นมิตร^{๖๐}

สรุปได้ว่า การนำหลักเมตตามาใช้ในการดำเนินงานหมายถึงผู้บริหารและครูบริหารงานด้วยความรักและความหวังดีสุภาพอ่อนโยนเป็นกันเองต่อนักเรียนมีความปรารถนาดีต่อนักเรียนทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านอาชีพ ด้านกีฬานันทนาการ ด้านการศึกษาด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีประโยชน์และมีความสุขต่อนักเรียนอย่างแท้จริง

๒. ด้านกรุณา คือหลักแห่งการดำเนินงานด้วยใจที่เปี่ยมด้วยความสงสารแก่ผู้ได้บังคับบัญชาความปรารถนาให้เขาพ้นจากความทุกข์ซึ่งเป็นคนเดือดร้อนความลำบากต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้กับปัจเจกชนทั่วไป ฉะนั้นบุคคลผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารเมื่อได้ประสบพบเห็นจึงไม่ควรนิ่งเฉยและผู้ที่มีความกรุณาเป็นพื้นฐานทางจิตใจย่อมเกิดหวั่นไหวเพราะถูกความกรุณากระตุ้นเตือนนั้นก็หมายความว่าเป็แรงปรารถนาที่ต้องการช่วยเหลือให้เขาเหล่านั้นพ้นทุกข์

พระครูประโชติกิตติสาร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยให้คำจำกัดความไว้ว่า ความกรุณาได้แก่การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนมีความสนใจรับรู้รับฟังปัญหาของประชาชนปฏิบัติงานช่วยเหลือให้ประชาชนพ้นทุกข์ความยากจนให้การชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเต็มใจดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ^{๖๑}

๒.๕.๒ วิธีการนำหลักกรุณามาใช้ในการดำเนินงาน

เมื่อสถานศึกษามีความประสงค์ที่จะเจริญกรรมฐานนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีความเบียดเบียนผู้อื่นอันดับแรกพึงพิจารณาให้เห็นโทษของวิหิงสา คือ ความเบียดเบียนและอานิสงส์ของกรุณาเสียก่อนวิหิงสาและโทษของวิหิงสานั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้ยอมเบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายด้วยฝ่ามือบ้างความเดือดร้อนยิ่งความเข้าไปทำร้ายนี้เรียกว่า วิหิงสา”^{๖๒} ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีอริยาศัยชอบเบียดเบียนผู้อื่นใช้ผู้อื่นบ้างกระทำความชั่วของผลของความชั่วย่อมตอบแทนเขาในวันหนึ่ง คือ เมื่อผู้นำหรือผู้บริหารเบียดเบียนผู้อื่น เช่น ทำให้เสียทรัพย์บ้างทำร้ายให้เสียชีวิตบ้าง เขาย่อมเดือดร้อนเพราะการกระทำตัวของตนเอง บุคคลทั่วไปย่อม ตีเถียนินทาว่าร้ายต่างๆ นานา เขาจัดเป็นคนไม่สง่าผ่าเผยของอาจแกล้งกล้านำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูลผู้นำหรือผู้บริหาร

^{๕๙} พระมหาวิรวงศ์, **บทสร้างนิสัยผู้นำ**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑, หน้า ๔๑.

^{๖๐} พระครูประโชติกิตติสาร, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลวัดขนุน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๒.

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๒.

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๔.

ได้พิจารณาเห็นโทษของวิหิงสาแล้ว หลังจากนั้นให้พิจารณาถึงอานิสงส์หรือผลดีของกรณานั้น คือ ความสงสารปรารถนาให้ทุกคนพ้นจากทุกข์ความเดือดร้อนซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับวิหิงสา กรุณาให้คุณแต่วิหิงสาให้โทษอานิสงส์ของกรณาไว้ว่า “อานิสงส์ ๑๑ ประการ มีหลักเป็นสุขเหมือนกันกับอานิสงส์ของเมตตา” เมื่อได้เห็นโทษของวิหิงสาและอานิสงส์ของกรณาอย่างชัดเจนแล้วหลังจากนั้นต้องทำความเข้าใจต่อบุคคลที่ควรให้ความกรุณา เพราะบุคคลมีความแตกต่างกันมากผู้นำหรือนักปกครองที่ฉลาดต้องรู้ว่าบุคคลใดควรได้รับความกรุณา และบุคคลคนใดไม่ควรได้รับซึ่งหากไม่จำแนกบุคคลแล้วอาจไม่เกิดประโยชน์และเป็นโทษด้วย

สรุปได้ว่า การนำหลักกรุณามาใช้ในการดำเนินงานหมายถึงผู้บริหารและครูบริหารงานด้วยความสงสารต้องการให้นักเรียนพ้นจากความทุกข์และความเดือดร้อนความยากลำบากต่างๆ เช่น ในด้านการช่วยเหลือเด็กพิเศษและการช่วยเหลือเด็กผู้ยากไร้และเด็กด้อยโอกาสการช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษาสำหรับเด็กยากจน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือและปรารถนาที่จะให้นักเรียนพ้นจากความทุกข์

๓. ด้านมูทิตา คือ คุณธรรมที่ทำให้จิตอ่อนไหวไปตามอารมณ์หรือความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุขมูทิตาพรหมวิหาร ๔ อาจมองในด้านผดุงความสันติสุขในสังคมความเป็นธรรมของมนุษย์ชาติก็ได้เพราะหลักแห่งมูทิตาพรหมวิหาร ๔ คือ หลักแห่งการบริหารที่เปี่ยมด้วยความพลอยยินดีต่อความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าประสงค์เช่นสามารถประสานเข้าใจได้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อื่นนั้นก็หมายความว่า เป็นการชื่นชมในคุณงามความดีของผู้อื่นหรือได้ลาภได้ยศได้รับความสุขได้รับความสรรเสริญของผู้อื่น ดังนั้นผู้บริหารเมื่อประสบพบเห็นความสำเร็จการพ้นจากความลำบากก็มีความพลอยยินดีกับเขา

๒.๕.๓ วิธีการนำหลักมูทิตามาใช้ในการดำเนินงาน

พระครูประโชติกิตติสาร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยให้คำจำกัดความไว้ว่ามูทิตา ได้แก่ ความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จสนับสนุนให้มีการประกาศเกียรติคุณของผู้กระทำความดีกระทำการยกย่องเผยแพร่การกระทำความดีของบุคคลสนับสนุนให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชื่นชมในต่อคุณงามความดีของผู้อื่น^{๖๓}

พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ ได้กล่าวว่าเมื่อผู้นำหรือผู้บริหารต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งและเข้าใจถึงโทษของ “อโรติ” คือความไม่ยินดีต่อคุณงามความดีของผู้อื่นและอานิสงส์ของมูทิตาเป็นอันดับแรกเพราะว่า “อโรติ” เป็นอกุศลธรรมมีสภาพไม่พอใจไม่ยินดีในความดีของผู้อื่นเป็นเหตุทำให้จิตเศร้าหมองขุ่นมัวและทำลายกุศลธรรมให้พินาศไปขัดขวางสิ่งที่เป็นกุศลธรรมทั้งปวงที่ยังไม่เกิดขึ้นและ “อโรติ” ยังเป็นสาเหตุให้อกุศลธรรมบังเกิดขึ้นอีกด้วย ฉะนั้นแล้วผู้นำหรือผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องละ “อโรติ” หรือทำทุกวิธีที่จนไม่ให้เกิดขึ้น เมื่อผู้นำหรือผู้บริหารพิจารณาถึงโทษของ “อโรติ” แล้วหลังจากนั้นให้พิจารณาอานิสงส์ของมูทิตา คือ ความพลอยยินดีต่อคุณงามความดีของผู้อื่นอานิสงส์มูทิตามี ๑๑ ประการ มีหลักก็เป็นสุขเหมือนกับอานิสงส์ของเมตตาทุกประการซึ่งมูทิตาเป็นธรรมฝ่ายกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้ความชุ่มชื่นยินดีมีความสุขในหนังสือพระอภิธรรมกล่าวว่า “มูทิตามีสุข

^{๖๓} พระครูประโชติกิตติสาร, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ่าวัดขุ่น อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ ศาสตราศตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๓.

ของสัตว์ทั้งหลายเป็นอารมณ์” คือ ผู้ปฏิบัติต้องเจริญมูทิตาไปยังบุคคลที่เป็นสุขแล้วตั้งจิตของตนให้พลอยยินดีมีความสุขกับบุคคลที่มีความสุขนั้นด้วย^{๖๔}

สรุปได้ว่า การนำหลักมูทิตามาใช้ในการดำเนินงานหมายถึงผู้บริหารและครูบริหารงานด้วยคุณธรรมที่ทำให้จิตใจอ่อนไหวไปตามอารมณ์แจ่มใสจิตใจสุขุมเยือกเย็นความพลอยยินดีเมื่อนักเรียนได้มีความสุข

๔. ด้านอุเบกขา คือความวางใจเป็นกลางไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชังผู้บริหารต้องรู้จักวางใจเฉยได้ในเรื่องที่ควรเฉยในเรื่องที่ควรปล่อยวางไม่ยินดีในร้ายหากเมื่อนั้นผู้บริหารใช้ปัญญาพิจารณาแล้วว่าเป็นผลอันเกิดขึ้นอันสมควรแก่เหตุและรู้ว่าพึงปฏิบัติไปตามธรรมหรือตามสมควรแก่เหตุนั้น

วิเชียร ด้วงพริ้ม ได้สรุปไว้ว่าเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับความเป็นกลางวางเฉยแต่ความเป็นกลางวางเฉยนั้นจะต้องประกอบด้วย“ปัญญา”โดยรู้เท่าทันกับสภาพที่เกิดขึ้นโดยปราศจาก “อวิชชา” นอกจากจะมีความรักความสงสารและความพลอยยินดีและสิ่งที่ขาดไม่ได้คืออุเบกขาคำว่าอุเบกขาหมายถึงความวางเฉยเพราะอุเบกขานั้นหนักถึงความเป็นกลางวางเฉยต่อความเป็นจริงอุเบกขาเป็นหลักสำคัญของบุคคลที่จะเป็นผู้ใหญ่กำลังจะเป็นและเป็นแล้วควรพิจารณาแนะนำมาปฏิบัติ^{๖๕}

พระครูประโชติกิตติสาร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยให้คำจำกัดความไว้ว่าอุเบกขา ได้แก่ การตัดสินใจด้วยความยุติธรรมให้การบริการต่อบุคคลด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันมีความอดทนอดกลั้นด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ไม่เป็นมิตรมีความเป็นกลางต่อผู้กระทำผิดกฎหมายโดยผู้บริหารไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปก้าวก่ายในการช่วยเหลือคนที่กระทำผิดปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัดและตรงไปตรงมาในการบริหารงาน^{๖๖}

๒.๕.๔ วิธีการนำหลักอุเบกขามาใช้ในการดำเนินงาน

การเจริญพรหมวิหาร ๔ ข้อข้างต้นนั้นผู้นำหรือผู้บริหารสามารถปฏิบัติได้โดยลำดับและเป็นไปตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้ปฏิบัติสวนอุเบกขานั้นนับได้ว่าเป็นข้อธรรมที่พิเศษดังกล่าวได้ว่าเป็นผลจากการปฏิบัติตามหลักเมตตา กรุณา และมูทิตาจนกระทั่งครบแล้วหลังจากนั้นผู้นำหรือผู้บริหารจึงตั้งจิตของตนอยู่ใจอุเบกขาธรรม

^{๖๔} พระสัทธัมมโชติกะ อัมมาจริยะ, **ปรมัตถโชติโกมหากัณฐกมัตถสังคหฎฐิกา ปริเฉทที่ ๙ สมถกรรมฐานที่ปณี**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙๕.

^{๖๕} วิเชียร ด้วงพริ้ม, “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓.

^{๖๖} พระครูประโชติกิตติสาร, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบวลวดชนุน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๓.

ปฏิบัติธรรมของอุเบกขา

คำว่า ปฏิบัติ คือ ดังที่เป็นศัตรูกันสิ่งที่ตรงกันข้ามกันหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่ออุเบกขาซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องป้องกันให้เกิดขึ้นอุเบกขาเป็นธรรมฝ่ายกุศลธรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับอุเบกขามีอยู่ ๒ ประการโดยจัดเป็นข้าศึกใกล้กับข้าศึกไกลซึ่งเป็นธรรมฝ่ายอกุศล ดังนี้

๑. ข้าศึกใกล้ของอุเบกขา ได้แก่ อัญญาอุเบกขาแปลว่า ความวางเฉยเพราะความไม่รู้ อันอาศัยการไม่รู้ซึ่งเป็นความไม่รู้ที่ปราศจากความตั้งใจและเสียใจเพียงนั่งเฉยอยู่ไม่แสดงออกทางกายและทางวาจาสภาวะแห่งอัญญาอุเบกขาย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะความสามารถเข้ากันได้โดยการไม่พิจารณาถึงโทษและคุณเหมือนกันซึ่งพระอรรถกถาจารย์ กล่าวและสรุปได้ว่า พรหมวิหารอุเบกขา ไม่พิจารณาคุณและโทษด้วยอำนาจการนำประโยชน์เข้าไปในสัตว์ทั้งหลายเป็นต้นคุณพรหมวิหาร ๔ ข้างต้นมีเมตตา ย่อมเป็นไปด้วยอำนาจการพิจารณาความนิ่งเฉยอย่างเดียวนั้นใดอัญญาอุเบกขาก็ฉนั้นไม่พิจารณาถึงคุณและโทษแม้มีอยู่ในสัตว์ทั้งหลายย่อมเป็นไปด้วยอำนาจการเพ่งเฉยอย่างเดียวนั้น เพราะเหตุนี้จึงมีชื่อว่ามีส่วนเหมือนกันด้วยอำนาจไม่พิจารณาถึงคุณและโทษอัญญาอุเบกขาสามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทั่วไปเนื่องจากอวิชชาเป็นเครื่องกันทำให้ไม่สามารถรู้เห็นสภาวะที่แท้จริงจึงนิ่งเฉยโดยไม่รู้จักทำเช่นใด

๒. ข้าศึกไกลของอุเบกขา ได้แก่ ราคะและปฏิฆะซึ่งแปลว่า “ความกำหนัดและความคับแค้น”^{๖๗} ราคะและปฏิฆะเป็นข้าศึกไกลของอุเบกขา เพราะมีส่วนเข้ากันไม่ได้โดยส่วนของตนผู้ปฏิบัติจึงนิ่งเฉยโดยไม่ต้องเกรงกลัวต่อราคะและปฏิฆะ ดังพระอรรถกถาได้กล่าวไว้ว่า “เพราะราคะและปฏิฆะเป็นข้าศึกไกลของอุเบกขา เหตุมีสภาวะของตนแตกต่างกันเนื่องจาก เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกันเมื่ออุเบกขาเกิดขึ้นราคะ และปฏิฆะ จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นเมื่อผู้ปฏิบัติตามหลักอุเบกขาธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักปกครองนำหลักอุเบกขามาใช้ในการปกครองย่อมเป็นผู้ที่มีความเที่ยงธรรมเพราะอุเบกขาคือการนิ่งเฉยที่เต็มไปด้วยความเยือกเย็นและอุบายอันฉลาดจึงสามารถละราคะและปฏิฆะได้ดังพระพุทธพจน์ที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า “พระอุเบกขาเป็นเครื่องสลัดราคะ”^{๖๘} ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกันและกัน

สรุปได้ว่า การนำหลักอุเบกขามาใช้ในการดำเนินงานหมายถึงผู้บริหารและครูบริหารงานด้วยความวางเฉยในฐานะเป็นกลาง เช่น การบริการต่อนักเรียนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัดและตรงไปตรงมาในการดำเนินงานการให้ความเป็นกลางและความยุติธรรมต่อนักเรียนและเมื่อมีผู้ทำผิดผู้บริหารและครูไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปก้าวเข้าไปในการช่วยเหลือคนที่กระทำผิด

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙๔.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙๔.

๒.๖ ประโยชน์จากหลักพรหมวิหาร ๔ กับการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน

พรหมวิหารธรรมเป็นคุณธรรมอันประเสริฐสำหรับผู้ใหญ่ ผู้นำ ผู้จัดการ หรือผู้ที่ทำหน้าที่การบริหารและการปกครอง ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญในสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมและสร้างความสามัคคีกลมเกลียวรักใคร่ต่อกันและกันมีความยุติธรรมเที่ยงตรงปราศจากความลำเอียงต่อบุคคลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนทั่วไป

ดังนั้นพรหมวิหารธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างมากสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการบริหารและการปกครองเป็นไปตามหลักการและแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินงานของผู้มีหน้าที่ในการบริหารและการปกครอง ซึ่งเป็นผู้นำที่มีความสำคัญทั้งยังเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้องค์กรเจริญก้าวหน้าหรือนำพาองค์กรวิบัติจึงขึ้นอยู่กับผู้นำหรือนักปกครอง ซึ่งสาระสำคัญและรายละเอียดต่างๆ จะได้กล่าวดังต่อไปนี้

๑. ประโยชน์จากการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้

คำว่าเมตตาตามนัย หมายถึง ความปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุขมีจิตใจอันเป็นไมตรี และคิดทำประโยชน์ประสบความสำเร็จทุกๆ ด้านที่พวกเขาปรารถนามีความเจริญรุ่งเรืองไร้อุปสรรคในการดำเนินชีวิตแก่บุคคลอื่นดังที่ ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์^{๖๙} กล่าวไว้ว่า เมตตาเป็นธรรมที่เมื่อยังไม่เกิดก็ควรให้เกิดขึ้นที่เกิดขึ้นแล้วก็ควรทำให้เจริญยิ่งขึ้นไป”ความรักที่เกิดจากเมตตาตามนัยย่อมก่อให้เกิดความเสียสละแบ่งปันหรือการบริจาคสิ่งของต่างๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ จากบุคคลเหล่านั้นดังที่ พ.ต.อ.ชะลอ อุทกภาชน^{๗๐} กล่าวไว้ว่า “เมตตาเป็นสิ่งที่ได้มาด้วยความรู้สึกอันเกิดจากเจตนาอันบริสุทธิ์ด้วยความปรารถนาดีโดยมิได้หวังผลตอบแทนอันใด” ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือการตอบแทนในรูปแบบอื่นๆ เช่นนี้ให้ความช่วยเหลือในเมืองต่างๆ

ผู้บริหารหรือผู้นำจำเป็นอย่างมากที่จะต้องยึดหลักเมตตาในการบริหารและการปกครองเนื่องจากเมตตาเป็นเครื่องสื่อสัมพันธ์อันดีแก่ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากล่าวคือ เมื่อผู้นำหรือผู้บริหารคนใดมีเมตตาจิตหรือปรารถนาดีแก่บุคคลที่อยู่ใต้ปกครองซึ่งแสดงออกทางกายวาจาอย่างใจจริงแล้วบุคคลเหล่านั้นย่อมสามารถรับรู้รับทราบได้จากการแสดงออกของเขาเองแล้วผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาย่อมให้ความเคารพนับถือดังที่ ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์^{๗๑} กล่าวไว้ว่า “ผู้มีเมตตาเป็นผู้มีภูมิธรรมและมโนธรรมสูงส่งมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นและสังคม จึงเป็นที่รักที่เคารพสรรเสริญหากบุคคลนั้นปรากฏตัวในสังคมต่างๆ ประชาชนในสังคมเหล่านั้นย่อมจะสนใจเอาใจใส่บุคคลผู้นั้นเป็นพิเศษเช่นอยากจะทำคบค้าสมาคมด้วยเมื่อคนเคารพรักและนับถือบุคคลเหล่านั้นย่อมให้ความร่วมมือมีความสามัคคีปองดองกันในองค์กรและชุมชนนั้น จึงทำให้การบริหารและการปกครองสะดวกราบรื่น

^{๖๙} ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์, *กรรมฐานประจำวัน*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒.

^{๗๐} ชะลอ อุทกภาชน (พ.ต.อ.), *(พุทธศาสตร์กับสังคมศาสตร์*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๒๙), หน้า ๕๘๘.

^{๗๑} ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์, *กรรมฐานประจำวัน*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๘๘.

แต่ตรงกันข้ามหากความเมตตาเจือไปด้วยตัณหาซึ่งเป็นข้าศึกใกล้ของเมตตาดังที่กล่าวมาแล้วย่อมหวังผลตอบแทนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ซึ่งเมตตาที่มีตัณหาเข้ามาเจือปนเช่นนี้ย่อมเป็นสาเหตุนำไปสู่ความทุกข์ความเสียใจหากไม่ได้สิ่งที่ตนปรารถนาความเศร้าโศกความเดือดร้อนย่อมเกิดจากสิ่งที่รักที่ตนปรารถนาเมื่อไม่ได้สิ่งนั้นแล้ว ย่อมก่อทุกข์เหมือนผู้นำหรือผู้บริหารบางคนกระทำทุกประการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ

ในที่นี้ผู้นำหรือผู้บริหารทุกคนจึงควรเจริญเมตตาเพื่อประโยชน์สุขของบุคคลเพราะทุกคนก็ย่อมมีความทุกข์ยากเดือดร้อนด้วยกันทั้งนั้นผู้นำหรือผู้บริหารเป็นผู้ดูแลความเป็นอยู่ของบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหากผู้นำบริหารและปกครองด้วยหลักเมตตาแล้วทุกคนย่อมมีความสุขถ้วนหน้ากัน ดังที่สมเด็จพระญาณสังวรตรัสว่า “โลกเย็นเพราะเมตตา ยิ่งโลกร้อนเพราะเมตตาหายอน” กล่าวไว้ว่าบุคคลสามารถที่จะดำเนินชีวิตให้มีความสุขได้ด้วยเมตตาธรรมของผู้เป็นผู้นำหรือผู้บริหาร นักปกครองและย่อมได้ชื่อว่า เป็นผู้ให้ความปรารถนาดีความหวังดีโดยส่วนเดียวผลที่ผู้ให้ได้รับคือความรู้สึกอิ่มเอิบใจเป็นสุขซึ่งเมตตานี้เป็นสาเหตุที่สำคัญแก่นุชยชาติและสันติสุขทั้งปวง และสมเด็จพระญาณสังวร^{๗๒} ตรัสอีกว่า “ทุกคนสนิใจ ยินดี อบอุ่นที่จะได้เข้าใกล้สนทนาวินิจฉัยกับผู้ที่มิเมตตา” เป็นที่รักใคร่ของชนทั้งปวงนั่นเอง

ดังนั้นแล้วผู้นำหรือผู้บริหารต้องเอาใจใส่ในหลักเมตตาจิตให้มากและพยายามทำให้เป็นรูปธรรมสามารถเป็นตัวอย่างให้ผู้ที่ยังไม่เคยนำมาปฏิบัติปรารถนาที่จะนำมาปฏิบัติและผู้เคยปฏิบัติแล้วปฏิบัติต่อเนื่องสืบไปอันเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตผู้นำหรือผู้บริหารที่ฉลาดหลักแหลมรู้หลักนักปราชญ์เท่านั้นจึงจะกระทำได้เมตตาข้อ หนึ่งในพรหมวิหาร ๔ เท่านั้นดังนั้นจึงขอกล่าวถึงประโยชน์ของหลักกรุณาในพรหมวิหาร ๔ ต่อไป

๒. ประโยชน์จากการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้

กรุณาความสงสารปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงอันเป็นความปรารถนาที่บริสุทธิ์มิได้หวังสิ่งใดตอบแทนในทางพระพุทธศาสนานั้นเรื่องกรุณาเป็นคุณธรรมที่ได้รับยกย่องเพราะผู้นำหรือผู้บริหารใดปฏิบัติแล้วย่อมเป็นที่รักของบุคคลก็ได้รับการช่วยเหลือและผู้ที่ได้พบเห็นหรือรับรู้เมื่อผู้นำหรือผู้บริหารได้แสดงความปรารถนาดีและช่วยเหลือสงเคราะห์แก่บุคคลได้รับทุกข์หรือประสบปัญหาให้กลับคืนสู่สภาวะปกติและเขาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้เท่าที่จะเป็นไปได้ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)^{๗๓} ได้กล่าวไว้ว่า “คนอื่นเขาตกต่ำเดือดร้อนพอเขาทรุดตัวลงไปจากสถานะเดิมแล้วก็อยากจะช่วยเหลือปลดปล่อยทุกข์คือแก้ปัญหาของเขาทำให้เขาขึ้นมาสู่สภาวะปกติหายทุกข์ร้อน” อันเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้นำหรือผู้บริหารที่ต้องกระทำคือการที่ผู้นำหรือผู้บริหารมีหน้าที่บริหารและปกครองให้บุคคลมีความสุขคอยให้ความช่วยเหลืออุปการะคำนึงของชีวิตบุคคลเหล่านี้ทั้งยังให้กำลังใจแก่บุคคลเหล่านี้รู้ดีกว่าไม่โดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้งกรุณาเป็นเรื่อง

^{๗๒} สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช, *รสแห่งความเมตตาชุ่มเย็นยิ่งนัก*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๒ - ๒๓.

^{๗๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), *คุณบิดามารดาสุตพรรณนามหาศาล*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

ของความสงสารเมื่อเห็นคนหรือสัตว์ประสบความทุกข์เดือดร้อนมีความรู้สึกหวั่นไหวไปกับความทุกข์หรือความเดือดร้อนของคนอื่นจนไม่อาจนิ่งเฉย

๓. ประโยชน์จากการนำหลักมูทิตาไปประยุกต์ใช้

มูทิตาความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุขหรือมีความปิติยินดีจิตใจชื่นชมเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จในชีวิตเห็นความสุขของผู้อื่นเหมือนเป็นความสุขของตนซึ่งเป็นการแสดงออกที่จริงใจต่อผู้อื่นทั้งยังเป็นการผูกมิตรให้กับผู้อื่นได้อย่างดีมูทิตานี้เป็นหลักธรรมของผู้มีลักษณะกว้างขวางยินดีต่อความดีของผู้อื่นนับได้ว่าเป็นการกระทำบุญหรือความดีอย่างหนึ่งซึ่งผู้ที่มีจิตใจคับแคบไม่สามารถจะมีได้เพราะจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความพลอยยินดีนี้เองที่ส่งผลให้การกระทำทางกายและวาจาของบุคคลนั้นๆ มีความอ่อนโยนสร้างความอบอุ่นความชุ่มชื้นให้ผู้ที่อยู่ใกล้ได้

มูทิตาเป็นหลักธรรมข้อหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความพลอยยินดีในผู้อื่นเมื่อเขามีความสุขแล้วย่อมสามารถสร้างความสามัคคีกลมเกลียวและส่งผลถึงคุณภาพของงานที่ได้ดำเนินการไปได้เป็นอย่างดีและยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติโดยตรงมากมายหลายประการมูทิตาเป็นหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนให้บุคคลทุกๆ สังคมทุกระดับชั้นให้แสดงความปรารถนาดีต่อกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งเป็นการแสดงออกโดยการพลอยยินดีเห็นชอบด้วยรวมถึงการให้ความร่วมมือให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นและเมื่อเขาประสบความสำเร็จแล้วก็แสดงความยินดีหรือความปรารถนาดีบุคคลนั้นด้วยดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)^{๗๔} ได้กล่าวไว้ว่า “เขาทำความดีทำถูกต้องแล้วก็ส่งเสริมเขาสนับสนุนเขาให้ทำดีมีความสุขสำเร็จยิ่งขึ้นไปร่วมอนุโมทนาด้วย” เป็นลักษณะของผู้มีจิตใจกว้างขวางสร้างไมตรีจิตมิตรภาพให้แก่กันและกันทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชารู้สึกอบอุ่นและร่มเย็นการที่จะทำจิตให้เกิดมูทิตาจิตนั้นเป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไปทำได้ยากแต่ผู้ที่มีใจดีมีคุณธรรมและรู้จักพิจารณาเท่านั้นจึงจะทำได้หากผู้นำหรือผู้บริหารมีจิตใจที่คับแคบประกอบด้วยอคติย่อมมีจิตริษยาเข้ามาทำลายมูทิตาจิตของตนในที่สุดดังที่ ไซยวัณณ กปิลกาญจน์^{๗๕} กล่าวว่าไว้ว่า “การที่จะทำให้เกิดความยินดีด้วยนั้นค่อนข้างจำเป็นของยากบางคนไม่เกิดความรู้สึกยินดีด้วยแล้วกลับทำ ความริษยาให้เกิดขึ้นมาแทนเสียด้วยซ้ำ” ที่จริงหลักมูทิตาธรรมเป็นหลักธรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้นำหรือผู้บริหารและประชาชนในสังคมมากจึงเป็นเรื่องที่ผู้นำหรือผู้บริหารและทุกคนควรตระหนักพร้อมทั้งปลูกฝังและปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง วคิน อินทสระ^{๗๖} กล่าวว่าไว้ว่า “การช่วยให้ผู้อื่นประสบความสุขความสำเร็จและยินดีต่อความสำเร็จของเขาจึงเท่ากับเราช่วยเหลือตนเองไปด้วยเมื่อผู้นำหรือผู้บริหารต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้นย่อมได้รับความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากพวกเขาเป็นอย่างดีจึงถือได้ว่าเป็นการช่วยตัวเองด้วย

^{๗๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๔๐), หน้า ๘๖.

^{๗๕} มูลนิธิภูมิพล ภูมิพล ภิภุ, ความรู้เบื้องต้นในพระพุทธศาสนาตอนที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิ พลภิภุ, ๒๕๓๘), หน้า ๘๘.

^{๗๖} วคิน อินทสระ, อารมณ์ระดับใจ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกวาว, ๒๕๓๒), หน้า ๓๖ – ๔๖.

ดังนั้นแล้ว ผู้บริหารที่ฉลาดมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลย่อมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการปกครองให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นโดยตั้งใจของตนให้ประกอบด้วยมุกตลกกล่าวหาที่เป็นประโยชน์และการแสดงออกอย่างจริงใจแก่อาณาประชาราษฎร์ไปทั่วทุกๆ คนโดยถ้วนหน้ากันอย่างสม่ำเสมอและเสมอภาคฉะนั้นแล้วผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงประโยชน์ของหลักอุเบกขาในพรหมวิหารธรรมเป็นลำดับต่อไป

๔. ประโยชน์จากการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้

อุเบกขาการวางใจเป็นกลางหรือการนิ่งเฉยโดยไม่พยายามที่จะช่วยเหลือเขาในเมื่อเขาไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เพื่อป้องกันมิให้จิตของผู้นำหลักอุเบกขามาใช้ในการบริหารและการปกครองต้องเป็นทุกข์ในสถานการณ์เช่นนั้นผู้นำหรือผู้บริหารต้องระลึกเสมอว่าเขาทำกรรมเช่นใดย่อมได้รับกรรมเช่นนั้น เมื่อทำกรรมดีย่อมได้รับผลดีทำชั่วย่อมได้รับผลชั่วสัตว์ทั้งหลายต้องได้รับผลของกรรมตามเหตุปัจจัยเมื่อผู้นำหรือผู้บริหารคิดได้ดังนี้แล้วย่อมนิ่งเฉยและวางใจเป็นกลางไม่เข้าไปยินดียินร้ายและไม่ก่อให้เกิดอคติขึ้นใจคือความลำเอียงในทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญกับหลักอุเบกขามากเช่นกันเพราะว่าเมื่อมีอุเบกขาธรรมแล้วย่อมเป็นผู้ที่เที่ยงธรรมดำรงไว้ซึ่งบทบาทผู้พิทักษ์หลักการและกฎเกณฑ์ทั้งหลายที่สังคมได้ร่วมกันวางไว้เพื่อให้ทุกคนในสังคมปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมแลยุติธรรมโดยเสมอภาค ซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารต้องนำไปปฏิบัติให้ประจักษ์และได้ผลจริงตามความเหมาะสมของแต่ละกาลเทศะและบุคคลรวมทั้งใช้ให้พอดีแก่เรื่องนั้นๆ ดังที่ ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์^{๗๗} กล่าวไว้ว่า “จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาโดยเฉพาะที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมการบริหารบ้านเมืองเมื่ออุเบกขาพรหมวิหารธรรมเกิดขึ้นแล้วอคติความลำเอียงจะถูกละไปตั้งอยู่ในฐานะเป็นกลางวางเฉยในบุคคลทั้งหลายได้ถ้าผู้นำหรือผู้บริหารขาดอุเบกขาพรหมวิหารข้อนี้แล้วก็จะเสื่อมจากความเคารพนับถือจากบุคคลทั่วไปในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่มีอำนาจเป็นผู้นำหรือผู้บริหาร

ฉะนั้นแล้วผู้บริหารที่ฉลาดหลักแหลมมีสติพิจารณาเห็นถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของอุเบกขาแล้วย่อมเป็นผู้ที่ปฏิบัติถูกต้องตามหลักของนักปราชญ์การวางใจเป็นกลางโดยพิจารณาข้อเท็จจริงกล่าวคือในการตัดสินใจเรื่องใดๆ จะต้องพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญาไม่มีเหตุผลอย่างถูกต้องด้วยความเที่ยงธรรมสามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องประกอบด้วยเหตุผลแล้วปฏิบัติลงไปด้วยความเยือกเย็นสุขุมรอบคอบสามารถดำรงมั่นรักษาความถูกต้องหรือความยุติธรรมได้

วศิน อินทสระ ได้กล่าว ถึงแนวคิดและประโยชน์ของการวางใจเป็นกลางไว้ ๓ ประการดังนี้^{๗๘}

๑. การวางใจเฉยหรือวางใจเป็นกลางไม่ติใจหรือเสียใจในเหตุสุดวิสัยที่จะช่วยได้ต่อเมื่อเรามีเมตตากรุณาเมตตาแล้วต่อบุคคลและสัตว์ในบางกรณีเราช่วยอะไรเขาไม่ได้จริงๆ เขาทำตัวเขาเองถ้าเราวางอุเบกขาแล้วเราก็กวุ่นวายเกินไปและไร้ประโยชน์

^{๗๗} มุลนิธิภูมิพล ภูมิพล โล กิกขุ, ความรู้เบื้องต้นในพระพุทธศาสนาตอนที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโล กิกขุ, ๒๕๓๘), หน้า ๘๘.

^{๗๘} วศิน อินทสระ, *อารมณ์ระดับใจ*, อ่างแล้ว (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกวาว ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

๒. การวางใจเป็นกลางไม่ลำเอียงเพราะอคติ ๔ อุเบกขา ในลักษณะนี้ทำให้ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมสมควรเป็นผู้พิพากษาความผิดความถูกของผู้อื่นและแม้ผู้พิพากษาคความถูกผิดของตนเอง

๓. อุเบกขาในความสุขและความทุกข์ในความขึ้นลงของชีวิตในความเป็นคู่แห่งโลกธรรมอุเบกขาในประการที่สามนี้เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจสำหรับรับเหตุการณ์ในวันข้างหน้า

เมื่อสูญเสียสิ่งที่รักที่พอใจต้องยอมรับความสูญเสียนั้น เมื่อได้รับความทุกข์ก็อย่าเศร้าโศกเสียใจมากเกินไปซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารต้องสามารถทำใจของตนให้เป็นปกติสุขได้เพราะผู้นำหรือผู้บริหารเป็นบุคคลพิเศษมีหน้าที่และรับผิดชอบถึงจะลำบากหรือได้รับอุปสรรคมากมายแค่ไหนก็ต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดแต่บุคคลทั่วไปส่วนมากมองโลกแต่เพียงผิวเผินมีจิตใจไม่มั่นคงไม่มีความเข้าใจในโลกธรรมอย่างถ่องแท้จึงเป็นทุกข์อยู่บ่อยๆ

ดังนั้นผู้บริหารเมื่อนำหลักของเมตตา กรุณา และมูทิตามาใช้ในการบริหารและการปกครองแล้วหลักพรหมวิหารข้อสุดท้ายจึงเป็นข้อที่ขาดไม่ได้เมื่อไม่สามารถใช้หลักเมตตา กรุณา และมูทิตาไม่ได้จำเป็นต้องใช้หลักอุเบกขา เพื่อดำรงรักษาไว้ถึงความยุติธรรมเที่ยงตรงและความเสมอภาคโดยสม่ำเสมอเมื่อผู้นำหรือผู้บริหารนำหลักอุเบกขาในพรหมวิหารธรรมย่อมทำให้จิตใจเบิกบานเอิบอิม่องใสและเต็มไปด้วยความสงบสุขอย่างละเอียดยิ่ง ซึ่งความสุขที่เกิดจากเมตตา กรุณา และมูทิตาเป็นการแสดงออกทางกายและวาจาเมตตา อุเบกขาเป็นลักษณะของสุขที่เกิดขึ้นในจิตใจและเป็นผู้ที่สติปัญญาฉลาดลุ่มลึกเท่านั้นถึงจะเข้าใจถึงหลักอุเบกขาและนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้องอย่างแท้จริง ดังพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)^{๗๙} กล่าวไว้ว่า “อุเบกขามากับปัญญาจึงต้องมีอุเบกขาได้” เมื่อผู้นำหรือนักปกครองที่ฉลาดรู้หลักนักปราชญ์มีสติปัญญาในการบริหารและการปกครองกิจการบ้านเมือง ย่อมนำหลักอุเบกขามาใช้ในการบริหารและการปกครองซึ่งทำให้ได้รับความนับถือจากบุคคลทั่วไปทั้งทำให้ผู้อื่นเกรงขามและพร้อมที่ปฏิบัติตามที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการดังที่ ศ.ดร.ทินพันธ์ นาคตะ^{๘๐} กล่าวไว้ว่า “ใช้เป็นแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่ให้ผลสมบูรณ์และเกิดสัมพันธภาพอันดีสร้างความสามัคคีกลมเกลียวระหว่างผู้นำหรือผู้บริหารกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาชุมชนและบุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า พรหมวิหาร ๔ หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมธรรมประจำใจอันประเสริฐหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความประพฤติจึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบประกอบด้วยเมตตา ความรักใคร่ กรุณา ความสงสาร มูทิตาความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุขและอุเบกขาวางตัวเป็นกลางวิธีการนำพรหมวิหาร ๔ มาใช้สำหรับผู้บริหารที่ฉลาดมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลย่อมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการปกครองให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นโดยตั้งใจของตนให้ประกอบด้วยพรหมวิหาร ๔ นั่นคือกล่าววาจาที่เป็นประโยชน์และการแสดงออกอย่างจริงใจ

^{๗๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), *คุณบิดามารดาสุตพรรณนามหาศาล*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙.

^{๘๐} ทินพันธ์ นาคตะ, ศ. ดร., *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สหภาพการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓.

ผู้บริหารเมื่อนำหลักของเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาใช้ในการบริหารและการปกครองแล้ว หลักพรหมวิหารข้อสุดท้ายจึงเป็นข้อที่ขาดไม่ได้ เมื่อไม่สามารถใช้หลักเมตตา กรุณาและมุทิตา ไม่ได้ จำต้องใช้หลักอุเบกขาเพื่อดำรงรักษาไว้ถึงความยุติธรรมเที่ยงตรงความเสมอภาคโดยสม่ำเสมอ

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

การแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จากการค้นคว้าทางเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า มีเอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

มุกดา อนุภานนท์ ได้ศึกษาวิจัย “การศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๑๗” พบว่า (๑) คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ตามการรับรู้ของครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา (๒) ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ตามการรับรู้ของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕^{๘๑}

น้ำอ้อย อนุสนธิ์ ได้ศึกษาวิจัย “การศึกษาการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงานพบว่า พนักงานครูในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ^{๘๒}

บุปผา พิกุลแก้ว ได้ศึกษาวิจัย “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้พรหมวิหารธรรม ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านการส่งเสริมวิชาการด้านการวางแผนงานวิชาการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เพศชายกับเพศกับหญิงและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้าน ไม่

^{๘๑} มุกดา อนุภานนท์, “การศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗”, วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), หน้า ๖.

^{๘๒} น้ำอ้อย อนุสนธิ์, “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร”, สารนิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔), หน้า ๓๗.

แตกต่างกัน ในขณะที่ผู้ที่มีอายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ พบว่าผู้บริหารมีการประยุกต์ใช้หลักกรรมาโดยส่วนใหญ่ รองลงมาคือ เมตตา อุเบกขา มุทิตา โดยเฉพาะใช้หลักกรรมากับงานการวัดผล และประเมินผล ใช้หลักเมตตากับการวางแผนวิชาการ ใช้หลักมุทิตากับงานส่งเสริมวิชาการ และใช้หลักอุเบกขากับงานหลักสูตร และการเรียนการสอน^{๘๓}

พระปลัดคาภา สิมบิตา ได้ศึกษาวิจัย“การใช้หลักกรรมพรหมวิหารธรรม ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารงานโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๒) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน (๓) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน (๔) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงาน ของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน^{๘๔}

กรมศิลป์ ลืมประสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัย“ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อคุณค่าทางสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ และ อายุงานต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๘๕}

^{๘๓} บุปผา พิกุลแก้ว, “การประยุกต์ประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๘๔} พระปลัดคาภา สิมบิตา, “การใช้หลักกรรมพรหมวิหารธรรม ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๗”, **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๘๕} กรมศิลป์ ลืมประสิทธิ์, “ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อคุณค่าทางสังคม: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

วีระ ขุนอาจ ได้ศึกษาวิจัย“ความเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายอุบลรัตน์ อำเภอบุขลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น”ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ คือมูทิตา รองลงมาคือด้านเมตตา ด้านกรุณาและลำดับสุดท้าย คือ ด้านอุเบกขาสำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายอุบลรัตน์ อำเภอบุขลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จากข้อเสนอแนะคุณธรรมพรหมวิหาร ๔ นี้จำเป็นต้องมีประจำอยู่ในจิตใจของทุกคน จึงจะสร้างความสุข ความปลอดภัยให้กับเพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง หากขาดพรหมวิหาร ๔ ข้อนี้แล้วจะเป็นอันตรายต่อทุก ๆ คน^{๔๖}

วิเชียร บุญกล้า ได้ศึกษาวิจัย“การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓”ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุดดังนี้ ด้านมูทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ผลการเปรียบเทียบของการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการรับรู้ต่อการใช้พรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน^{๔๗}

จักรี โพธิ์สำนัก ได้ศึกษาวิจัย“ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต ๒ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียนตามลำดับ ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒ จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ^{๔๘}

^{๔๖} วีระ ขุนอาจ “ความเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายอุบลรัตน์ อำเภอบุขลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๙๕.

^{๔๗} วิเชียร บุญกล้า “การศึกษาการใช้พรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ก.

^{๔๘} จักรี โพธิ์สำนัก. “ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ก.

มานพ บุญสมพงษ์ ได้ศึกษาวิจัย“ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต” ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการดำเนินงาน ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกตามระดับช่วงชั้นของครูที่ปรึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ครูที่ปรึกษาได้เสนอแนวคิดที่ว่า โรงเรียนควรหาวิธีประสานกันระหว่างครูปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน (Classroom Meeting) ควรจัดเวลาและความสะดวกให้ครูในการเยี่ยมบ้าน ในระเบียบ สสสควรมีข้อมูลนักเรียนครบทุกด้าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน (Home Room) และครูที่ปรึกษาควรแสวงหาวิธีการร่วมมือจากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน^{๘๙}

เชาวลิต จินดารัตน์ ได้ศึกษาวิจัย“การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒ ”พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียนและ ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับผลการวิเคราะห์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งของ บุคลากรในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน ๓ ท่าน พบว่า การดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จในระดับดีเพราะโรงเรียนได้ดำเนินการเป็นกระบวนการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยขั้นตอนง่ายๆ ไม่ซับซ้อน โดยจัดให้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา^{๙๐}

พัชรภรณ์ เดชสุภา ได้ศึกษาวิจัย“ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว

^{๘๙} มานพ บุญสมพงษ์, “ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๙๐} เชาวลิต จินดารัตน์, “การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

เขต ๑” ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑ โดยรวม มีปัญหาในระดับปานกลาง ในรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับปัญหาจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ทั้งนี้ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑ จำแนกตามระดับช่วงชั้นในภาพรวม แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๙๑}

วรา งามเสถียร ได้ศึกษาวิจัย“เปรียบเทียบแนวทางแก้ไขปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒” ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษา โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันแก้ไข ปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูปรึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒ โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ^{๙๒}

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวได้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญ มีวิธีการ และมีเครื่องมือที่หลากหลายแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากตัวของนักเรียนเอง ปัญหาจากสภาพครอบครัว พ่อแม่และผู้ปกครอง ปัญหาในโรงเรียนเนื่องจากครู เพื่อนนักเรียน บรรยากาศในโรงเรียนและ สภาพแวดล้อมทางสังคม โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดใน ๕ ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ๑) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ๒) ด้านการคัดกรองนักเรียน ๓) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ๔) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ๕) ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวเอื้อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น ระบบที่มีประสิทธิภาพผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกนอน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นแนวทางแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลดีต่อเยาวชนของประเทศไทยสืบไป

^{๙๑} พัทธราภรณ์ เดชสุภา, “ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๙๒} วรา งามเสถียร, “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

นริศรา จูแย้ม ได้ศึกษาวิจัย“การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง” พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนและพัฒนาการเรียน รองลงมาคือ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันช่วยเหลือ และการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งบุคลากรในโรงเรียน ประสบการณ์การอบรม โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ^{๙๓}

ประเสริฐ สอนจันทร์ ได้ศึกษาวิจัย“การดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑” พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งบุคลากรในโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.๐๕ ส่วนทางด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ^{๙๔}

วีรพงษ์ เจริญไชย ได้ศึกษาวิจัย“สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากสกลนคร เขต ๒” พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานทั้ง ๕ ด้านโดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ข้าราชการครูที่มีเพศ การสอน และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามข้าราชการครูที่มีเพศ การสอน และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ^{๙๕}

สุภาพ อัยยะ ได้ศึกษาวิจัย“สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑” สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

^{๙๓} นริศรา จูแย้ม, “การศึกษากิจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา, จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๙๔} ประเสริฐ สอนจันทร์, “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาบูรพา, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๙๕} วีรพงษ์ เจริญไชย, “สภาพปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากสกลนคร เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

นักเรียนของโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๙๖

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

บีตาด (Bedard) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายด้านวินัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย ๑๒ แห่ง ผลการศึกษาได้พบว่า ในโรงเรียนส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบายทางวินัยนักเรียน โดยอาศัยผลของการประชุม เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเป็นแนวทาง^{๙๖}

ไซมอน (Simon) ได้ทำการศึกษาวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนในทัศนะของครู ผลการวิจัยพบว่า^{๙๗}

๑. การจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนด้วยการลงโทษทางกายมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการแก้ปัญหาาร่วมกัน

๒. การจัดปัญหาทางวินัยด้วยการพูดคุยกับนักเรียนเป็นการส่วนตัวเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

๓. เมื่อใช้วิธีการร่วมกันแล้ว ต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิดและต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนด้วย

กริตต์ (Grittes) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการของนักศึกษาปริญญาตรีและศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่าคุณลักษณะที่นิสิตต้องการคือ ความอบอุ่นเป็นกันเองและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนิสิตกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นและอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ^{๙๘}

เซเวียคอฟ (Sheviakov) ได้ศึกษาถึงประเพณีวินัยที่ปลูกฝังให้แก่เด็กควรเป็นวินัยในตนเองและการปลูกฝังควรเป็นเรื่องความเต็มใจในการทำตามคำสั่งหรือการลงโทษ^{๑๐๐}

^{๙๖} สุภาพ อัยยะ, “สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), เลย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๙๗} Bedard, J.D., **Written discipline in California high school**, (Dissertation Abstracts International, 1964), p. 338.

^{๙๘} Simon, H.A. **Administrative behavior**, (New York : The Macmillan, 1968), p. 2124-2125.

^{๙๙} Grittes, T.I., **Student perception and self – perceptions of faculty members in related of classroom teacher and academic advisor**, Dissertation Abstracts International, 1975, p.14.

^{๑๐๐} Sheviakov, G.V., **Discipline for today’s children and youth**, (Washington DC: National Education Association), 1985, p.108.

ไรซ์ (Rice) แห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความเข้าใจต่อระเบียบวินัยของโรงเรียนระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองครู และผู้บริหารโรงเรียน พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับเรื่องวินัย คือ การขาดความสนใจของนักเรียนในเรื่องวินัย ความเกียจคร้าน และการติดยาเสพติด เช่น การสูบบุหรี่ และแอลกอฮอล์^{๑๐๑}

เบนเนตต์ (Bennett) ได้วิจัยเรื่อง “Research about Teaching and Learning” ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยการตั้งนโยบายเรื่องวินัย มีการสื่อสารให้นักเรียนทราบและเข้าใจในนโยบายนี้และมีการบังคับให้ปฏิบัติตามนโยบาย วินัยอย่างยุติธรรมและเสมอต้นเสมอปลาย^{๑๐๒}

แนนตัน (Nanton) ได้ศึกษาการรับรู้ของคณะครูโรงเรียนและของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะนำไปสู่แก่งโจรและความรุนแรงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายและสำรวจปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ การเข้าเรียนและการพักการเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะครู ๙๒ คน และนักเรียน ๑๔๘ คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ แบบสำรวจด้านการรับรู้เกี่ยวกับแก่งโจรและความรุนแรง ข้อมูลทางประชากรศาสตร์คัดมาจากรายชื่อของนักเรียนจากผู้ปกครอง ข้อมูลทางผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ข้อมูลการเข้าเรียนและจำนวนการพักการเรียนได้มาจากทะเบียนของโรงเรียนข้อค้นพบที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้^{๑๐๓}

๑) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการรับรู้ของ คณะครูและการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะนำไปสู่แก่งโจรและความรุนแรงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

๒) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการรับรู้ของคณะครูและนักเรียนผิวขาวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

๓) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการรับรู้ของคณะครู และการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่นำไปสู่แก่งโจรและความรุนแรงในโรงเรียนระหว่าง คณะครูและนักเรียนเพศชายกับคณะครูและนักเรียนเพศหญิง

๔) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างผู้ขาดเรียน การพักการเรียน การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่นำไปสู่แก่งโจรและความรุนแรง ในโรงเรียนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ไพรซ์ (Price) ได้ศึกษาความแตกต่างในการเข้าเรียนด้านวิชาการและด้านการเคารพตนเองของนักเรียนในโรงเรียนที่ใช้รูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมเมื่อ เปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนแบ่ง

^{๑๐๑} Rice, R.C., A comparison of perception of classroom discipline between students, parents, teachers and school administrators, Dissertation Abstracts International, 1987, p. 3863 - A.

^{๑๐๒} Bennett, N., The nature and quality of talk in co-operative classroom group, (New York: Learning and Instruction, 1995, p.108.

^{๑๐๓} Nanton, A.O., A Comparative Analysis of School Staffs and Students Perceptions of Behaviors and of Other Contributing Factors that Lead to Gang and School Violence, (Carolina : South Carolina State University), 1997, p.106.

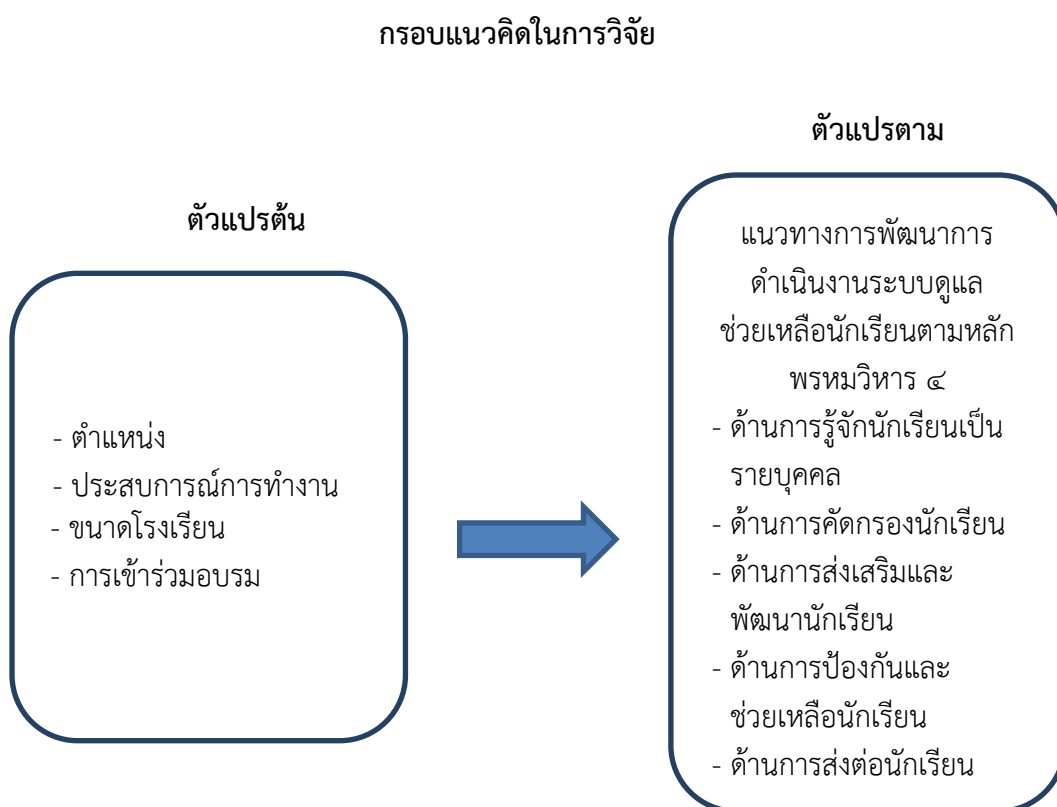
ออกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ทุกคนที่เข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสปริงแวลลีย์ในเมืองเรย์ทาวน์ รัฐมิสซูรี ซึ่งใช้รูปแบบที่มียินยสนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรม มาตั้งแต่นักเรียนเหล่านี้เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ แล้วและนักเรียนจึงมีประสบการณ์มาก พอที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมและการปฏิบัติการทางวิชาการ กลุ่มเปรียบเทียบเลือกมาจากกลุ่มโรงเรียน ที่ไม่ใช้รูปแบบดังกล่าว นั่นคือ โรงเรียนประถมศึกษาโดวส์เบิร์กในนครแคนซัสเหนือ ซึ่งมีลักษณะทางประชากรศาสตร์เหมือนกับโรงเรียนประถมศึกษาสปริงแวลลีย์^{๑๐๔}

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างผู้เข้าร่วมกับผู้ที่ไม่เข้าร่วมในงานวิจัยจะไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัยอาจเป็นได้ว่าระบบระเบียบที่เรียกว่าพื้นฐานทางด้านครอบครัว มีความพร้อมมากกว่าครอบครัวไทย และการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ต้องอาศัย ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องสติปัญญา ความสามารถ ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังนั้นทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรและครูทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

^{๑๐๔} Price, V. A. **Behavior Intervention Support Teams (BIST) and Student Attendance, Achievement and Self-Esteem**, (Columbia : University of Missouri-Columbia), 1998, p.73.

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต ๒ สามารถสรุปแผนภาพ กรอบแนวคิด (conceptual Framework) ได้ดังนี้

ภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายแนะแนวและครูผู้รับผิดชอบโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๘ อำเภอ ๒๐๒ โรงเรียน รวมจำนวน ๒,๐๘๘ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายแนะแนวและครูผู้รับผิดชอบโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้มาจาก ร้อยละ ๔๐ ของโรงเรียน

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำนวน ๑๐ คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๓.๓ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิควิธีที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ขั้นตอนที่ ๑ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๔๐ ของจำนวนโรงเรียน คิดจำนวน ๘๐ โรงเรียน เก็บข้อมูลอำเภอละ ๑๐ โรงเรียน เป็นทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก ตามสัดส่วนของอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ ๓ .๑ จำนวนของโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	อำเภอ	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
๑	นาบอน	๑๔	๕๐
๒	ฉำพรณรา	๑๒	๕๐
๓	ทุ่งสง	๔๘	๕๐
๔	ฉวาง	๓๔	๕๐
๕	ช้างกลาง	๑๘	๕๐
๖	บางขัน	๒๐	๕๐
๗	ทุ่งใหญ่	๔๐	๕๐
๘	พิปูน	๑๖	๕๐
รวม		๒๐๒	๔๐๐

ขั้นตอนที่ ๒ สุ่มโรงเรียน อำเภอละ ๑๐ โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับสลาก

ขั้นตอนที่ ๓ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายแนะแนว และครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โรงเรียนละ ๕ คนได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน ๔๐๐ คน

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการใช้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ทั้งหมดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

๑) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน การเข้าร่วมอบรม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับตามหลักของลิเคิร์ต^๑ (liker) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน ๕ หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน ๔ หมายถึง มีการดำเนินงานหลักระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับมาก

คะแนน ๓ หมายถึง มีการดำเนินงานหลักระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน ๒ หมายถึง มีการดำเนินงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

๑. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถามรายข้อโดยให้ครอบคลุมการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๓. นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบสำนวน ภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

๔. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องตามรูปแบบ และความถูกต้องของภาษาได้ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากนั้นจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ในการแจกแบบสอบถามการวิจัยต่อไป

^๑ Likert อ้างถึงใน สุวรรีย์ โภคาริภรณ์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๐.

๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำนวน ๔๐ คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) ทั้งโดยรวมและค่าความเชื่อมั่นรายข้อ

๖. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ตารางที่ ๓.๒ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ระบบดูแลนักเรียน	หลักพรหมวิหาร ๔	ตัวบ่งชี้ / ข้อคำถาม
๑. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ทำให้เข้าใจตัวนักเรียนมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษา สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ คัดกรอง ให้เป็นประโยชน์ด้านการเรียนด้านสุขภาพด้านความสามารถพิเศษ และ ด้านครอบครัว	เมตตา หมายถึง การแสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรีจิต	๑. มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วยความปรารถนาดี
	กรุณา หมายถึง การแสดงออกถึงความสงสารด้วยการคิดจะช่วยเหลือผู้อื่น	๒. มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนรายบุคคล ๓. มีการจัดทำทะเบียนสะสมทะเบียนประวัตินักเรียนรายบุคคล ๕. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน
	มุทิตา หมายถึง การแสดงออกถึงความชื่นบานเป็นความพลอยยินดี	๗. มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลตามความเป็นจริงให้เป็นปัจจุบัน ๘. มีการบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล
	อุเบกขา หมายถึง การแสดงออกถึงการวางใจเป็นกลาง	๔. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลกับนักเรียนทุกคน ๖. มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างเที่ยงตรง

ตารางที่ ๓.๓ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียน

ระบบดูแลนักเรียน	หลักพรหมวิหาร ๔	ตัวบ่งชี้ / ข้อคำถาม
๒. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา	เมตตา หมายถึง การแสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดีมีไมตรีจิต	๑. มีการจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนเพื่อจำแนกกลุ่มนักเรียน
	กรุณา หมายถึง การแสดงออกถึง ความสงสารด้วยการคิดจะช่วยเหลือผู้อื่น	๓. มีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ๔. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมในการคัดกรองนักเรียนที่เป็นมาตรฐาน ๕. มีการใช้ข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนในการคัดกรองนักเรียน ด้วยความปรารถนาดีจะดูแล ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม
	มุทิตา หมายถึง การแสดงออกถึง ความชื่นบาน เป็นความพลอยยินดี	๗. มีการนำผลการคัดกรองไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน ๘. มีการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา
	อุเบกขา หมายถึง การแสดงออกถึงการวางใจเป็นกลาง	๒. มีการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ๖. มีการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา

ตารางที่ ๓.๔ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ระบบดูแลนักเรียน	หลักพรหมวิหาร ๔	ตัวบ่งชี้ / ข้อคำถาม
๓. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ใน ความรับผิดชอบ ให้มีคุณภาพ ดีขึ้นกว่าเดิม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และสามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มี คุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของ นักเรียนโดยคำนึงถึง ความ แตกต่างของนักเรียนแต่ละคน	เมตตา หมายถึง การ แสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดี มี ไมตรีจิต	๑. มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อจัด กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน ๒. มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อ ประสานการช่วยเหลือนักเรียน ๓. มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อ ร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ๗. มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความ สัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นรู้จักควบคุม ตนเอง และเสริมสร้างการใช้ทักษะ ชีวิต
	กรุณา หมายถึง การ แสดงออกถึง ความ สงสารด้วยการคิดจะ ช่วยเหลือผู้อื่น	๕. มีการจัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ ให้นักเรียนได้มีโอกา สแสดงความสามารถ ๘. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จัก จุดเด่น จุดด้อย และการปรับปรุง พัฒนาตนเอง
	มุทิตา หมายถึงการ แสดงออกถึง ความชื่น บาน เป็นความพลอย ยินดี	๔. มีการสนับสนุน ชมเชย ยกย่อง นักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี
	อุเบกขา หมายถึง การแสดงออกถึงการ วางใจเป็นกลาง	๖. มีการประกวด แข่งขัน ทักษะทาง วิชาการวิชาชีพ และความสามารถ พิเศษ

ตารางที่ ๓.๕ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ระบบดูแลนักเรียน	หลักพรหมวิหาร ๔	ตัวบ่งชี้ / ข้อคำถาม
๔. การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เอาใจใส่นักเรียนทุกคน เท่าเทียมกัน สำหรับกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมี ปัญหา จำเป็นต้องดูแลเอา ใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการ ช่วยเหลืออย่างถูกต้อง รวดเร็ว	เมตตา หมายถึง การ แสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดีมี ไมตรีจิต	๓. มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียน ๔. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างหลากหลาย ๖. มีการจัดกิจกรรมป้องกันและ แก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มมีปัญหา ๗. มีการร่วมมือกับผู้ปกครองและ ชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาของ นักเรียน
	กรุณา หมายถึง การ แสดงออกถึงความ สงสารด้วยการคิดจะ ช่วยเหลือผู้อื่น	๑. มีการให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้น แก่นักเรียน ๒. มีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม
	มุทิตา หมายถึงการ แสดงออกถึง ความชื่น บาน เป็นความพลอย ยินดี	๕. มีการสร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียน
	อุเบกขา หมายถึง การแสดงออกถึงการ วางใจเป็นกลาง	๘. มีการบันทึกการป้องกันแก้ไข ปัญหาของนักเรียน

ตารางที่ ๓.๖ ตัวบ่งชี้และข้อคำถาม แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อ

ระบบดูแลนักเรียน	หลักพรหมวิหาร ๔	ตัวบ่งชี้ / ข้อคำถาม
๕. การส่งต่อ หมายถึง ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือให้ถูกทางและรวดเร็วขึ้น ประกอบด้วยการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก	เมตตา หมายถึง การแสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรีจิต	๒. มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี ๕. มีการจัดระบบส่งต่อนักเรียนมีปัญหามีปัญหา ให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไข
	กรุณา หมายถึง การแสดงออกถึง ความสงสารด้วยการคิดจะช่วยเหลือผู้อื่น	๔. มีการจัดให้ครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษาประสานความร่วมมือกับครูแนะแนวครูฝ่ายปกครอง เพื่อส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปแก้ไข ๖. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา
	มุทิตา หมายถึง การแสดงออกถึง ความชื่นบาน เป็นความพลอยยินดี	๓. มีการประสานความร่วมมือภายในเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ๘. มีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ
	อุเบกขา หมายถึง การแสดงออกถึงการวางใจเป็นกลาง	๑. มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ ๗. มีการอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๑ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้รับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๓.๕.๒ นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ร่วมมือและแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ด้วยตัวเอง จำนวน ๔๐๐ ชุด

๓.๕.๓ รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓.๕.๔ รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยการขอหนังสือแนะนำตัวและขอสัมภาษณ์โดย ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเทป และการจดบันทึก

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ เพื่อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจง ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์การใช้หลักการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลัก พรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อวัดระดับและประเมินผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล ความหมายของระดับค่าเฉลี่ยของ Best^๒ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายถึง ผู้บริหารมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลัก พรหมวิหาร ๔ ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพรหม วิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา/ที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลัก พรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา/ที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อย

^๒ Best, อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ ๓ วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ วิเคราะห์โดยใช้วิธี t-test และ F-test

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์โดยการรวบรวมเรียบเรียงและพรรณนาข้อเสนอแนะเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ แต่ละด้าน

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ค่าความสอดคล้อง (Index of Item–Objective Congruence : IOC)^๓ สำหรับหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม

$$\text{จากสูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	R	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

๒. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach)

$$\text{สูตร } k = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	k	แทน	ความเที่ยงของแบบสอบถาม
	ΣS	แทน	ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	K	แทน	จำนวนข้อในแบบสอบถาม

^๓ ส่องศรี ขมภูวรงค์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๔.

๓. ค่าร้อยละ (Percentage)^๔

$$\text{จากสูตร } P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	จำนวนข้อมูล (ความถี่)
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๔. ค่าเฉลี่ย (Mean, X)^๕

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน

๕. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)^๖

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบ

^๔ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔.

^๕ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๘), หน้า ๒๔๙.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙.

๖. การทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t-test)^๗

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} (df = \infty)$$

เมื่อ t แทน ค่า t – test

$\bar{X}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑

$\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๒

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๒

N_1 แทน จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑

N_2 แทน จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๒

๗. ทดสอบเอฟ (F-test) ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้สูตร^๘

$$\text{สูตร} \quad F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าแจกแจงของ F-Distribution

MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างในกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓.

^๘ ส่องศรี ชมพูนุท, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (นครศรีธรรมราช: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๔๗.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน กลุ่มตัวอย่าง

t แทน t-distribution สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม

F แทน F-distribution เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม

SS แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Square)

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

Sig แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)

* แทน คำนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และการเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต่างกัน

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต ๒

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนว และครูผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และการเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างกัน ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ตำแหน่งในปัจจุบัน		
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๘๑	๒๐.๒
๑.๒ ครู	๓๑๙	๗๙.๘
๒. ประสบการณ์การทำงาน		
๒.๑ น้อยกว่า ๕ ปี	๙๖	๒๔.๐
๒.๒ ตั้งแต่ ๕- ๑๐ ปี	๑๘๑	๔๕.๒
๒.๓ มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป	๑๒๓	๓๐.๘
๓. ขนาดของโรงเรียน		
๓.๑ ขนาดเล็กไม่เกิน ๑๒๐ คน	๑๒๔	๓๑.๐
๓.๒ ขนาดกลางตั้งแต่ ๑๒๑-๕๐๐ คน	๒๐๕	๕๑.๒
๓.๓ ขนาดใหญ่ตั้งแต่ ๕๐๑ คนขึ้นไป	๗๑	๑๗.๘
๔. การเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน		
๔.๑ น้อยกว่า ๒ ครั้ง	๗๕	๑.๘๘
๔.๒ ตั้งแต่ ๒-๕ ครั้งขึ้นไป	๑๘๘	๔๗.๐
๔.๓ มากกว่า ๕ ครั้งขึ้นไป	๑๓๗	๓๔.๒
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน ๓๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๘ และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒ ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ ๕- ๑๐ ปี จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ รองลงมาคือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘ และประสบการณ์น้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีโรงเรียนขนาดกลางตั้งแต่ ๑๒๑ - ๕๐๐ โรงเรียน มากที่สุด จำนวน ๒๐๕ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๒ และรองลงมาเป็นขนาดเล็ก จำนวน ๑๒๐ โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ และขนาดใหญ่ ตั้งแต่ ๕๐๑ คนขึ้นไป จำนวน ๗๑ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตั้งแต่ ๒- ๕ ครั้งขึ้นไป จำนวน ๑๘๘ ครั้งคิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐ รองลงมาอยู่ที่มากกว่า ๕ ครั้งขึ้นไปจำนวน ๑๓๗ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ และน้อยกว่า ๒ ครั้ง จำนวน ๗๕ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘

ตอนที่ ๒ ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวม

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๑	๐.๓๕	มาก
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๓๘	๐.๓๒	มาก
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๓	๐.๓๕	มาก
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๓๙	๐.๓๕	มาก
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๖	๐.๓๘	มาก
รวม	๔.๔๑	๐.๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับอยู่มาก ($\bar{X} = ๔.๔๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๔๖$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ($\bar{X} = ๔.๔๓$) ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๓๘$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วย ความปรารถนาดี	๔.๓๐	๐.๔๖	มาก
๒. มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนรายบุคคลเพื่อสะดวกในการดูแล ให้ความช่วยเหลือ	๔.๕๕	๐.๔๙	มากที่สุด
๓. มีการจัดทำทะเบียนสะสม ทะเบียนประวัตินักเรียนรายบุคคล	๔.๔๔	๐.๔๙	มาก
๔. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	๔.๕๓	๐.๔๙	มากที่สุด
๕. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลกับนักเรียนทุกคนด้วยความชื่นชม	๔.๔๒	๐.๕๓	มาก
๖. มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลตามความเป็นจริงให้เป็นปัจจุบัน	๔.๓๕	๐.๖๐	มาก
๗. มีการบันทึกและรายงานผลพฤติกรรมนักเรียนพร้อมคำชื่นชมในพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้น	๔.๓๖	๐.๕๗	มาก
๘. มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างเที่ยงตรงมีใจเป็นกลาง	๔.๓๒	๐.๕๕	มาก
รวม	๔.๔๑	๐.๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยรวมอยู่ในมาก ($\bar{X} = ๔.๔๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเพื่อสะดวกในการดูแลให้ความช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๕๕$) รองลงมาคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน ($\bar{X} = ๔.๕๓$) และมีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วยความปรารถนาดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๓๐$)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. มีการเอาใจใส่ ดูแลจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนด้วยความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน	๔.๔๐	๐.๕๓	มาก
๒. มีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	๔.๓๙	๐.๕๓	มาก
๓. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมในการคัดกรองนักเรียนที่เป็นมาตรฐาน	๔.๓๖	๐.๖๐	มาก
๔. มีการใช้ข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนในการคัดกรองนักเรียนด้วยความปรารถนาดีจะดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	๔.๓๕	๐.๕๒	มาก
๕. มีการนำผลการคัดกรองไปใช้ในการดูแลนักเรียนด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจให้การช่วยเหลือ	๔.๓๘	๐.๕๓	มาก
๖. มีการสรุป รายงานผลการคัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา	๔.๔๔	๐.๔๙	มาก
๗. มีการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา	๔.๓๕	๐.๔๗	มาก
๘. มีการจำแนก นักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ตามเกณฑ์ด้วยความเป็นธรรมไม่ลำเอียง	๔.๓๙	๐.๕๓	มาก
รวม	๔.๓๘	๐.๓๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่ที่มาก ($\bar{X} = ๔.๓๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๔๔$) รองลงมาคือ มีการเอาใจใส่ ดูแลจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ด้วยความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน ($\bar{X} = ๔.๔๐$) ส่วนมีการใช้ข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนในการคัดกรองนักเรียนด้วยความปรารถนาดีจะดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และด้านการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองอย่างตรงไปตรงมา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๓๕$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน	๔.๓๘	๐.๔๘	มาก
๒. มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อประสานการช่วยเหลือนักเรียน	๔.๔๔	๐.๕๔	มาก
๓. มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๔.๓๗	๐.๔๘	มาก
๔. มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต	๔.๔๙	๐.๕๘	มาก
๕. มีการจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถ	๔.๔๗	๐.๔๙	มาก
๖. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และการปรับปรุงพัฒนาตนเอง	๔.๔๗	๐.๕๔	มาก
๗. มีการยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณให้นักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี	๔.๓๗	๐.๖๐	มาก
๘. การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าประกวด แข่งขัน ทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน	๔.๔๖	๐.๔๙	มาก
รวม	๔.๔๓	๐.๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่มาก ($\bar{X} = ๔.๔๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๔๙$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = ๔.๔๗$) ส่วนการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณให้นักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๓๗$)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านหลักพรหมวิหาร ๔	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียน	๔.๓๘	๐.๕๗	มาก
๒. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย	๔.๔๒	๐.๕๓	มาก
๓. มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	๔.๔๒	๐.๕๓	มาก
๔. มีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	๔.๒๙	๐.๕๘	มาก
๕. มีการให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน	๔.๓๖	๐.๕๖	มาก
๖. มีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียน	๔.๓๔	๐.๕๒	มาก
๗. มีการสร้างขวัญ กำลังใจแก่นักเรียนในโอกาสต่างๆด้วยความชื่นชมยินดี	๔.๔๓	๐.๕๘	มาก
๘. มีการบันทึกการป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเที่ยงธรรม ตรงไปตรงมา	๔.๔๕	๐.๕๗	มาก
รวม	๔.๓๙	๐.๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่มาก ($\bar{X} = ๔.๓๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการบันทึกการป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเที่ยงธรรม ตรงไปตรงมามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๔๕$) รองลงมาคือ มีการสร้างขวัญ กำลังใจแก่นักเรียนในโอกาสต่างๆ ด้วยความชื่นชมยินดี ($\bar{X} = ๔.๔๓$) ส่วนมีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๒๙$)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. มีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี	๔.๔๐	๐.๔๙	มาก
๒. มีการจัดระบบส่งต่อนักเรียนมีปัญหาให้ให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไข	๔.๕๑	๐.๕๔	มากที่สุด
๓. มีการจัดให้ครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษาประสานความร่วมมือกับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เพื่อส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปแก้ไข	๔.๔๔	๐.๕๔	มาก
๔. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือ บุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	๔.๕๘	๐.๕๓	มากที่สุด
๕. มีการประสานความร่วมมือภายในเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	๔.๔๐	๐.๕๗	มาก
๖. การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ	๔.๔๔	๐.๕๐	มาก
๗. มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	๔.๔๔	๐.๕๔	มาก
๘. มีการอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	๔.๕๐	๐.๕๐	มาก
รวม	๔.๔๖	๐.๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่ที่ยาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือ บุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๕๘$) รองลงมาคือ มีการจัดระบบส่งต่อนักเรียนมีปัญหาให้ให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไข ($\bar{X} = ๔.๕๑$) ส่วนด้านมีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี และมีการประสานความร่วมมือภายใน เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๔๐$)

ตอนที่ ๓ การเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน การเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ ผลการเปรียบเทียบ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามสถานภาพ

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	สถานะ	n	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	ผอ.	๘๑	๔.๔๖	๐.๓๗	๑.๔๘๘	๐.๑๓๘
	ครู	๓๑๙	๔.๓๙	๐.๓๕		
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ผอ.	๘๑	๔.๔๓	๐.๒๙	๑.๖๓๗	๐.๑๐๒
	ครู	๓๑๙	๔.๓๗	๐.๓๓		
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ผอ.	๘๑	๔.๕๔	๐.๓๓	๓.๒๐๐*	๐.๐๐๑
	ครู	๓๑๙	๔.๔๐	๐.๓๕		
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านหลักพรหมวิหาร ๔	ผอ.	๘๑	๔.๔๖	๐.๓๘	๒.๑๔๑*	๐.๐๓๓
	ครู	๓๑๙	๔.๓๗	๐.๓๕		
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	ผอ.	๘๑	๔.๕๕	๐.๓๓	๒.๒๕๕*	๐.๐๒๕
	ครู	๓๑๙	๔.๔๔	๐.๓๘		
รวม	ผอ.	๘๑	๔.๔๙	๐.๒๐	๒.๙๖๖*	๐.๐๐๓
	ครู	๓๑๙	๔.๓๙	๐.๒๖		

จากตาราง ๔.๘ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหม วิหาร ๔	น้อยกว่า ๕ ปี			ตั้งแต่ ๕- ๑๐ ปี			มากกว่า ๑๐ ปี		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๒	๐.๓๕	มาก	๔.๔๔	๐.๓๕	มาก	๔.๓๕	๐.๓๕	มาก
๒. ด้านการคัดกรอง นักเรียนตามหลัก พรหมวิหาร ๔	๔.๔๐	๐.๓๓	มาก	๔.๔๑	๐.๓๑	มาก	๔.๓๒	๐.๓๒	มาก
๓. ด้านการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียนตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๔	๐.๓๔	มาก	๔.๔๖	๐.๓๔	มาก	๔.๓๗	๐.๓๖	มาก
๔. ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหาตามหลัก พรหมวิหาร ๔	๔.๓๙	๐.๓๕	มาก	๔.๔๒	๐.๓๕	มาก	๔.๓๖	๐.๓๕	มาก
๕. ด้านการส่งต่อตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๙	๐.๓๖	มาก	๔.๔๘	๐.๓๘	มาก	๔.๔๓	๐.๓๘	มาก
รวม	๔.๔๓	๐.๒๕	มาก	๔.๔๔	๐.๒๓	มาก	๔.๓๖	๐.๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยรวม น้อยกว่า ๕ ปี ตั้งแต่ ๕- ๑๐ ปี และ มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน น้อยกว่า ๕ ปี พบว่า ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ สูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหารค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตั้งแต่ ๕- ๑๐ ปี พบว่า ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป พบว่า ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๑๐ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๕๗๕	๒	.๒๘๘	๒.๒๔๓	.๑๐๗
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๙๐๖	๓๙๗	.๑๒๘		
	รวม	๕๑.๔๘๑	๓๙๙			
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๖๖๕	๒	.๓๓๒	๓.๑๘๗*	๐.๐๔๒
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๓๘๕	๓๙๗	.๑๐๔		
	รวม	๔๒.๐๕๐	๓๙๙			
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๕๙๖	๒	.๒๙๘	๒.๔๑๓	.๐๙๑
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๐๒๔	๓๙๗	.๑๒๓		
	รวม	๔๙.๖๒๐	๓๙๙			
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๕๔๘	๒	.๒๗๔	๒.๑๔๗	.๑๑๘
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๖๒๔	๓๙๗	.๑๒๘		
	รวม	๕๑.๑๗๒	๓๙๙			
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๒๗๓	๒	.๑๓๗	.๙๔๕	.๓๙๐
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๓๘๓	๓๙๗	.๑๔๕		
	รวม	๕๗.๖๕๖	๓๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๕๐๙	๒	.๒๕๕	๓.๘๖๖*	.๐๒๒
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๑๔๑	๓๙๗	.๐๖๖		
	รวม	๒๖.๖๕๑	๓๙๙			

จากตาราง ๔.๑๐ พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคัดกรองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม

ประสบการณ์	$\bar{X}$	น้อยกว่า ๕ ปี	ตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี	มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป
		๔.๔๓	๔.๔๔	๔.๓๖
น้อยกว่า ๕ ปี	๔.๔๓	-	.๐๗	.๐๗
ตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี	๔.๔๔		-	.๐๘ *
มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป	๔.๓๖			-

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไปมีการปฏิบัติที่ต่ำกว่า กลุ่มประสบการณ์น้อยกว่า ๕ ปี ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตาม
ประสบการณ์การทำงาน ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

ประสบการณ์	$\bar{X}$	น้อยกว่า ๕ ปี	ตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี	มากกว่า ๑๐ ปี ขึ้นไป
		๔.๔๐	๔.๔๑	๔.๓๒
น้อยกว่า ๕ ปี	๔.๔๐	-	.๐๑	.๐๘
ตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี	๔.๔๑		-	.๐๙ *
มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป	๔.๓๒			-

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของแนวทางการพัฒนาการ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน
ด้านการคัดกรองที่มีประสบการณ์ต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์มากกว่า
๑๐ ปีขึ้นไปมีการปฏิบัติที่ดีกว่า กลุ่มประสบการณ์น้อยกว่า ๕ ปี ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๓	๐.๓๔	มาก	๔.๓๙	๐.๓๕	มาก	๔.๔๐	๐.๓๙	มาก
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๓๗	๐.๓๒	มาก	๔.๔๐	๐.๓๒	มาก	๔.๓๕	๐.๓๑	มาก
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๓	๐.๓๓	มาก	๔.๔๓	๐.๓๕	มาก	๔.๔๓	๐.๓๘	มาก
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๓๙	๐.๓๕	มาก	๔.๓๘	๐.๓๕	มาก	๔.๓๘	๐.๓๗	มาก
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๙	๐.๒๕	มาก	๔.๔๑	๐.๓๘	มาก	๔.๔๘	๐.๓๘	มาก
รวม	๔.๔๒	๐.๒๕	มาก	๔.๔๑	๐.๒๖	มาก	๔.๔๑	๐.๒๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

โรงเรียนขนาดกลาง พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

โรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไป พบว่า ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๑๔ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๑๐๘	๒	.๐๕๔	.๔๑๙	.๖๕๘
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๓๗๒	๓๙๗	.๑๒๙		
	รวม	๕๑.๔๘๑	๓๙๙			
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๑๕๖	๒	.๐๗๘	.๗๓๘	.๔๗๙
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๘๙๔	๓๙๗	.๑๐๖		
	รวม	๔๒.๐๕๐	๓๙๙			
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๐๐๔	๒	.๐๐๒	.๐๑๗	.๙๘๓
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๖๑๖	๓๙๗	.๑๒๕		
	รวม	๔๙.๖๒๐	๓๙๙			
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๐๑๑	๒	.๐๐๖	.๐๔๔	.๙๕๗
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๑๖๑	๓๙๗	.๑๒๙		
	รวม	๕๑.๑๗๒	๓๙๙			
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๑๙๕	๒	.๐๙๘	.๖๗๕	.๕๑๐
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๔๖๑	๓๙๗	.๑๔๕		
	รวม	๕๗.๖๕๖	๓๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๐๒๐	๒	.๐๑๐	.๑๔๙	.๘๖๒
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๖๓๑	๓๙๗	.๐๖๗		
	รวม	๒๖.๖๕๑	๓๙๙			

จากตาราง ๔.๑๔ พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามการเข้าร่วมอบรม

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	น้อยกว่า ๒ ครั้ง			๒-๕ ครั้ง			มากกว่า ๕ ครั้ง		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๓๘	๐.๓๒	มาก	๔.๔๔	๐.๓๕	มาก	๔.๓๘	๐.๓๗	มาก
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๐	๐.๓๔	มาก	๔.๔๐	๐.๓๑	มาก	๔.๓๕	๐.๓๓	มาก
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๒	๐.๓๒	มาก	๔.๔๖	๐.๓๔	มาก	๔.๓๙	๐.๓๖	มาก
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร	๔.๓๗	๐.๓๓	มาก	๔.๔๑	๐.๓๖	มาก	๔.๓๖	๐.๓๖	มาก
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๔๗	๐.๒๗	มาก	๔.๔๔	๐.๒๓	มาก	๔.๓๘	๐.๒๗	มาก
รวม	๔.๔๑	๐.๒๗	มาก	๔.๔๔	๐.๒๓	มาก	๔.๓๘	๐.๒๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการอบรมน้อยกว่า ๒ ครั้งด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อบรม ๒-๕ ครั้ง พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อบรมมากกว่า ๕ ครั้งขึ้นไป พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๑๖ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามการเข้าอบรม

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๔๒๔	๒	.๒๑๒	๑.๖๔๙	.๑๙๓
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๐๕๗	๓๙๗	.๑๒๙		
	รวม	๕๑.๔๘๑	๓๙๙			
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๒๖๙	๒	.๑๓๔	๑.๒๗๗	.๒๘๐
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๗๘๑	๓๙๗	.๑๐๕		
	รวม	๔๒.๐๕๐	๓๙๙			
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๕๗๑	๒	.๒๘๕	๑.๙๐๑	.๑๕๑
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๑๔๙	๓๙๗	.๑๒๔		
	รวม	๔๙.๖๒๐	๓๙๙			
๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร	ระหว่างกลุ่ม	.๒๐๔	๒	.๑๐๒	.๗๙๓	.๔๕๓
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๖๙๘	๓๙๗	.๑๒๘		
	รวม	๕๐.๙๐๒	๓๙๙			
๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๐๘๙	๒	.๐๔๕	.๓๐๘	.๗๓๕
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๕๖๗	๓๙๗	.๑๔๕		
	รวม	๕๗.๖๕๖	๓๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๒๔๗	๒	.๑๒๔	๑.๘๖๑	.๑๕๗
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๔๐๓	๓๙๗	.๐๖๗		
	รวม	๒๖.๖๕๑	๓๙๙			

จากตาราง ๔.๑๖ พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามการเข้าอบรม โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒

๑.๑ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

ธงชัย นิลวงศ์ กล่าวว่า แนวทางในการดำเนินงานควรออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ทั่วถึง ดำเนินการรับรู้ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนทุกคน พูดคุยกับผู้ปกครองในวันประชุมผู้ปกครองและมีการมีแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น สอบถาม สัมภาษณ์ตัวนักเรียนและการสังเกตพฤติกรรมเวลาจัดกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่ง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องและเป็นปัจจุบันที่สุด^๑ รณฤทธิ์ อริยพงศ์ กล่าวว่า ครูที่ปรึกษาต้องดำเนินการเกี่ยวกับการเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นรายบุคคลและสอบถามเพื่อนๆ ของนักเรียนที่สนิทสนม ข้อมูลจากกับนักเรียนดังนี้ ๑) ศึกษาพื้นฐานของครอบครัว เพื่อน การเรียน ๒) สอบถาม ข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ๓) บันทึกข้อมูลที่สำคัญโดยการสอบถามนักเรียนมีการพูดคุยด้วยเหตุผล ให้ความสนิมสนมเป็นกันเองควรหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนถ้าเกินกว่าดำเนินการได้ให้รายงานผู้บริหาร^๒

๑.๒ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

สุเวช กลับริ กล่าวว่า แนวทางในการดำเนินงานควรดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนโดยให้ใช้เครื่องมือต่างๆ ให้ครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน และสามารถจัดกลุ่มนักเรียนได้เป็นอย่างดี ว่าคนใดอยู่กลุ่มปกติ คนใดอยู่กลุ่มกลุ่มเสี่ยง คนใดอยู่กลุ่มมีปัญหาและสามารถดำเนินการให้ตรงกับปัญหาได้รวดเร็ว และครูต้องเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจให้การช่วยเหลือ^๓ เฉลิมชัย จิตรสำรวย กล่าวว่า ครูที่ปรึกษาต้องรู้สภาพที่แท้จริงของนักเรียนแต่ละคนจำเป็นต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่าย เช่น เพื่อน ผู้ปกครอง หรือแพทย์ เพื่อที่จะสามารถแยกกลุ่มนักเรียนได้ตรงตามเครื่องมือที่ครอบคลุม และให้มีการรวบรวมข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ โดยไม่ต้องแจ้งให้นักเรียนทราบว่าใครอยู่กลุ่มใด เนื่องจากเกรงว่านักเรียนบางคนบางกลุ่มจะไปล้อเลียนอาจทำให้ทะเลาะกันได้ ทำให้การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร^๔

^๑ ธงชัย นิลวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตุล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๓, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๒ รณฤทธิ์ อริยพงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ่อลือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต ๒, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๓ สุเวช กลับริ, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๔ เฉลิมชัย จิตรสำรวย, ผู้อำนวยการโรงเรียนกรุงย่นวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๑.๓ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

กิตติภพ ชุมคง กล่าวว่า แนวทางควรดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนครูที่ปรึกษา ควรดำเนินการส่งกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาไปยังระดับสูงขึ้นไป เพื่อให้ผู้บริหารได้รับทราบปัญหา และหาแนวทางแก้ไขต้องเข้าถึงตัวเด็กและผู้ปกครองของเด็กรวมทั้งกลุ่มเพื่อนสนิทของเด็ก จะเป็นการที่เข้าถึงตัวเด็กในด้านต่างๆ ได้ดีและควรแก้ปัญหาเป็นรายๆ ไป และควรจัดทำทะเบียนประวัติ นักเรียนที่ประสบผลสำเร็จเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะทำให้รุ่นน้องได้ ประพฤติตามแบบอย่างต่อไป ^๕ มงคล ช่องลมกรด กล่าวว่า ควรดำเนินการในแต่ละกลุ่มไม่ให้ออก ปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและให้คำแนะนำช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ทำให้กลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มมีปัญหา เป็นกลุ่มปกติให้ได้ โดยร่วมมือกันทั้งผู้บริหาร ครู และบุคคลกรรวมถึงผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน และควรมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน^๖

๑.๔ ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

สัณชัย พูลสุข กล่าวว่า แนวทางในการดำเนินงานควรดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือ นักเรียน ครูต้องให้ความสนใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน คอยดูแลพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรม พูดคุยใกล้ชิด สอบถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมห้องสมุด ให้นักเรียนได้เล่นกีฬาและดนตรี จะช่วยให้นักเรียนไม่ฟุ้งซ่าน^๗ วิลันดา คงช่วย กล่าวว่า ต้องเฝ้าติดตามพฤติกรรมเด็กและประสานงานขอความร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครองในการปรับเจตคติ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อการบริหารจัดการระบบดูแล ช่วยเหลือ เช่น การใช้เวลาว่างให้นักเรียนอ่านหนังสือ เล่นกีฬา กิจกรรมซ่อมเสริม การเข้าค่ายนอก สถานที่เช่น ค่ายลูกเสือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม^๘

๑.๕ ด้านการส่งต่อนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

สมชาย อักษรพันธ์ กล่าวว่า แนวทางในการดำเนินงานควรดำเนินการส่งต่อนักเรียน ให้มีการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาให้การดูแลและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับถ้า เปลี่ยนพฤติกรรม แต่ถ้าครูที่ปรึกษาไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ก็ต้องส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สามารถแก้ปัญหาได้^๙ รุ่งอรุณ ปลอดคำ กล่าวว่า ครูควรติดตาม

^๕ กิตติภพ ชุมคง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่มุสลิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๖ มงคล ช่องลมกรด, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทุ่งสำน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๗ สัณชัย พูลสุข, ผู้อำนวยการโรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๘ วิลันดา คงช่วย ครูโรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๙ สมชาย อักษรพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านหน้าเขา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ต้องขอความร่วมมือกับครูทุกท่าน ให้แจ้งเตือนกับผู้ปกครองเพื่อรับทราบ เรื่องความประพฤติและตักเตือนแต่ถ้าครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ให้ส่งต่อไปยังครูแนะแนว ส่วนผู้บริหารควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่ครู นอกจากนี้ ควรจัดหางบประมาณในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ให้แก่ครูที่ปรึกษาและติดตามผลการ ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและ กำลังใจให้กับครูซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดความสำเร็จ^{๑๐}

^{๑๐} รุ่งอรุณ ปลอดขำ ครูโรงเรียนทะเลสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ (๒) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายแนะแนวและครูผู้รับผิดชอบโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๘ อำเภอ ๒๐๒ โรงเรียนรวมจำนวน ๒,๐๘๘ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามประกอบด้วย ๒ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน การเข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับตามหลักของลิเคิร์ท

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับด้วยข้อเสนอแนะในการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และหาร้อยละ ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ใช้การทดสอบด้วยค่าที (t-test independent) และ การทดสอบเอฟ (F-test Statistic) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของ (Least Significant Difference : LSD) แนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารโรงเรียน เขียนเชิงพรรณนา

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒” นั้น สรุปได้ ดังนี้

๕.๑.๑ ความคิดเห็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละพบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแต่ละด้าน

๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยรวมอยู่ในมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเพื่อสะดวกในการดูแลให้ความช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน และมีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วย ความปรารถนาดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่ที่มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการสรุป รายงานผลการคัดกรองนักเรียนอย่างต่อเนื่องไปตรงมามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการเอาใจใส่ดูแลจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ด้วยความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียนส่วนมีการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนในการคัดกรองนักเรียนด้วยความปรารถนาดีจะดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่ที่มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ส่วนผู้บริหารให้คำปรึกษาที่ดีแก่ครูในการใช้วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนด้วยความปรารถนาดี ผู้บริหารจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมาบริการอำนวยความสะดวกแก่ครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๔. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการบันทึกการป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเที่ยงธรรม ตรงไปตรงมามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการสร้างขวัญ กำลังใจแก่นักเรียนในโอกาสต่างๆ ด้วยความชื่นชมยินดีส่วนมีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕. ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมมีระดับอยู่ที่มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการจัดระบบส่งต่อนักเรียนมีปัญหาให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไขส่วนด้านมีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕.๑.๒ ผลการเปรียบเทียบ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตาม สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และการเข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๕.๑.๒.๑ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๒.๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคัดกรองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๓.๓ จำแนกตามระดับขนาดของโรงเรียน พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๓.๔ จำแนกตามการเข้าร่วมอบรม พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ จำแนกตามการเข้าร่วมอบรมโดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ ผลการสัมภาษณ์

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒

๑) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

แนวทางการดำเนินงานควรดำเนินการโดยต้องรับรู้ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการเยี่ยมบ้าน การสังเกตพฤติกรรมขณะที่อยู่โรงเรียน การพูดคุยซักถาม หรือการทำแบบสอบถามลงสมุดบันทึก เพื่อดูความเป็นอยู่ของนักเรียนพูดคุยกับผู้ปกครองและมีปรึกษาเรื่องทั่วไปมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถและได้ช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นในโรงเรียนด้วยการพูดคุยด้วยเหตุผล ข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือ การคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ซึ่งยังอาจได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์ควรมีวิธีการอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้รับความเป็นจริงมากที่สุด

๒) ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

แนวทางการดำเนินงานควรดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ให้มีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อครูในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหเพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่ม ความชัดเจนในเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนนี้ครูต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพราะวัยรุ่นมีความไวต่อการรับรู้ แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจ มีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

๓) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

แนวทางการดำเนินงานควรดำเนินการโดยการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับการตามหลักพรหมวิหาร ๔ สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเอาใจใส่ มีความ

ภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วย ป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ได้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพมากขึ้น ตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง โดยการร่วมมือกันทั้ง ผู้บริหาร ครู และบุคลากร รวมถึงผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

๔) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

แนวทางการดำเนินงานควรมีการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ครูต้องให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่ และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหามีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่จำเป็นต้องดำเนินการในการให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

๕) ด้านการส่งต่อนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

แนวทางการดำเนินงานควรดำเนินการส่งต่อนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูตามกระบวนการ อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานี้เป็นบัพทบาทหน้าที่ของครูหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจ มีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนและผู้ปกครองและต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยผู้บริหารอาจมีการศึกษาสภาพความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของบุคคลในชุมชน เพื่อขอความร่วมมือเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน และควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วม ควรตระหนักหรือเอาใจใส่พิเศษกับนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ตลอดเวลาโดยอาศัยวิธีการต่างๆ เป็นปัจจุบัน และมีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองตลอดเวลา เพื่อทำความเข้าใจตรงกันกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและร่วมกันดำเนินการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขต่อไป

๕.๒ อภิปรายผล

๑. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยที่มีการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ย โดยรวมมีระดับอยู่ต่ำมาก คือด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารงานให้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับนโยบายของการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขตลอดชีวิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักพรหมวิหาร ๔ มาใช้ควบคู่กับการบริหารงานที่ส่งผลให้คุณภาพในการจัดการศึกษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จักรี โพธิ์สำนัก** ได้ศึกษาปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต ๒ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียนตามลำดับ ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒ จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ^๑

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒.๑ จำแนกตามสถานะภาพ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๒ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารกับครู มีความรู้ประสบการณ์งานที่ปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้บริหารมีหน้าที่หลักในการบริหารแต่ครูมีหน้าที่หลักคือการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ประเสริฐ สวนจันทร์** ได้ศึกษาการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑ พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑ ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งบุคลากรในโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายได้ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.๐๕

๒.๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวม แตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๓ ทั้งนี้เพราะว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย การสะสมประสบการณ์ไม่เท่ากัน ความรู้ที่มีหรือทัศนคติจึงไม่ใกล้เคียงกัน ความคิดเห็นจึงต่างกันได้ สอดคล้องกับผลการวิจัย

^๑ จักรี โพธิ์สำนัก. “ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ก.

^๒ ประเสริฐ สวนจันทร์, “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต* (การบริหารการศึกษา ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^๓ วีรพงษ์ เจริญไชย, “สภาพปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต ๒”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต* (การบริหารการศึกษา สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ของ **วีรพงษ์ เจริญไทย** ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต ๒ พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานทั้ง ๕ ด้านโดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่าง

๒.๓ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๕ ทั้งนี้เพราะว่า ขนาดโรงเรียนต่างก็มีขอบข่ายงานหลักหรือภารกิจที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเหมือนกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **สุภาพ อัยยะ** ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑ สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

๒.๔ จำแนกตามการเข้าร่วมอบรม พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าการอบรมแต่ละครั้ง แต่ละเรื่องจะมากหรือน้อยครั้ง ก็จะไปในทำนองเดียวกัน ทิศนคติก็ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **นริศรา จุ้ยแยม** ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนและพัฒนานักเรียน รองลงมาคือ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกัน ช่วยเหลือ และการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตาม ประสบการณ์การเข้าอบรม^๕

^๕ สุภาพ อัยยะ, “สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑,” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา), เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^๕ นริศรา จุ้ยแยม, “การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา, จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

๕.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

๑) องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร พบว่าหากผู้บริหาร ครู มีภาวะด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ จะทำให้คุณภาพในการปฏิบัติงานของครู เป็นที่ยอมรับ และต้องดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม มีความชัดเจน โดยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาใช้เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ

๒) องค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ไม่แตกต่างกัน

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยมาใช้ได้ดังนี้

๑) ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ ในการคัดกรองนักเรียนเป็นวิธีการและกระบวนการที่ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาต้องดำเนินการโดยใช้ข้อมูลเป็นรายบุคคลเพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่งแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องและเป็นปัจจุบันที่สุด และครูต้องเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจให้การช่วยเหลือ

๒) ผู้บริหารควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่ครูนอกจากนี้ ควรจัดหางบประมาณในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ให้แก่ครูที่ปรึกษาและติดตามผลการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดความสำเร็จ

๓) ครูควรจัดทำทะเบียนประวัตินักเรียนที่ประสบผลสำเร็จเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะทำให้รุ่นน้องได้ประพุดติดตามแบบอย่างต่อไป

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรทำการวิจัย ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช
- ๒) ควรทำการวิจัย ศึกษาการพัฒนารูปแบบที่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช
- ๓) ในการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัย เชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ ฉบับปรับปรุง. ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

กรมการศาสนา. คู่มือการศึกษานักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๘.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: ยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป, ๒๕๕๒.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๓-๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๖.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, ๒๕๕๔.

ชะลอ อุทกภาชน์ (พ.ต.อ.). พุทธศาสตร์กับสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพรววิทยา. ๒๕๒๙.

ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์. กรรมาฐานประจำวัน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๒.

ทินพันธ์ นาคตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สหภาพสื่อการพิมพ์, ๒๕๔๓.

พระคันธสาราภิวงศ์. คุณธรรมของคนดีและพรหมวิหาร ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๔.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต). และเสถียรพงษ์ วรรณปก. มณีแห่งปัญญา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม. ม.ป.ป.

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตญาณ). พรหมวิหารธรรมเรื่อนใจของผู้ใฝ่สุข. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). มณีแห่งปัญญา ทางเลือกใหม่สำหรับนักบริหาร, กรุงเทพมหานคร: ศุภมิตร, ๒๕๔๐.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). พระในบ้าน. กรุงเทพมหานคร: คำธาวรรณการพิมพ์, ๒๕๔๑.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **คุณบิดามารดาสุตพรรณนามหาศาล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๒.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมะกับการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระปลัดคาภา สิมปิตา. การใช้หลักธรรมพรหมวิหารธรรม ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗. **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๖.
- พระมหาบุญมี มาลาวิชโร. **พุทธบริหาร**. นนทบุรี: บริษัท ธิงค์ ปัยอนด์บุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระมหาวิรวงศ์. **บทสร้างนิสัยผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระสัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ. **ปรมัตถโชติโกมหาภิธรรมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉทที่ ๙ สมถกรรมฐานที่ปณี**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๓๙.
- มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ. **ความรู้เบื้องต้นในพระพุทธศาสนา ตอนที่ ๓**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ, ๒๕๓๘.
- รศ.दनัย ไชยโยธา. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๘.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, ๒๕๕๘.
- วศิน อินทสระ. **อารมณ์ระดับใจ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกวาว, ๒๕๓๒.
- สงศรี ชมภูวงศ์. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช, ๒๕๕๔.
- สุภาพ อัยยะ. “สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑.” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา**. เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒.
- สุชา จันทรเฒ. **วัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, ๒๕๔๔.
- สุวรรีย์ โภการภิรมย์. **การวิจัยทางการศึกษา**, ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช. **รศแห่งความเมตตาชุ่มเย็นยิ่งนัก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **เติมกำลังใจให้ครูสู่มืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **การพัฒนาคู่มือวิทยากรด้านค่านิยม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้น ที่ ๓-๔**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลื อนักเรียน หลักสูตรผู้บริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือผู้บริหารการสร้างคู่มือช่วยการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา. **ผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๕ ปีการศึกษา ๒๕๕๒**. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา, ๒๕๕๑.

(๒) วิทยานิพนธ์

กรมศิลป์ ล้มประสิทธิ์. “ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการ บริหารสถานศึกษาเพื่อคุณค่าทางสังคม: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอ ปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

จักรี โพธิ์สำนัก. “ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒”. **นิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐.

จรรยา สุธัมมา. “การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษขอนแก่น เขต ๒”. **สารนิพนธ์ศึกษ ศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

เขาวลิต จินดารัตน์. “การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.**

คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัย บุรพา, ๒๕๕๑.

นริศรา จุแย้ม. “การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๓.

น้ำอ้อย อนุสนธิ์. “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร”. **สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

บุปผา พิกุลแก้ว. “การประยุกต์ประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ประเสริฐ สอนจันทร์. “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาบุรพา, ๒๕๕๓.

ประนอม แก้วสวัสดิ์. “สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๘”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๖.

ผล พรหมทอง. “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ สอนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔”. **สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕.

พระครูประโชติกิจติสาร. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร๔ไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลวัดขนุน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระมหาสมชาย สิริจนโท (หานนท์). “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธพจน์ (สมาน สุมะโธ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระมหาสุทธิชัยฐิตชโย (ถาวรศีล). “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหารธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พัชรารณณ์ เดชสุภา. “ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑.

มุกดา อนุกานนท์. “การศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารการศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗”.

วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

มานพ บุญสมพงษ์. “ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดตราด”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐.

วรา งามเสงี่ยม. “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๒.

วิเชียร ด้วงพริ้ม. “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้นำท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

วิเชียร บุญกล้า. “การศึกษาการใช้พรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐.

วีรพงษ์ เจริญไชย. “สภาพปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๐.

วีระ ขุนอาจ. “ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สุนันท์ โพธิบาย. “การประเมินผลระบบดูแลนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำพู เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา** **มหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒.

(๓) วารสาร

รังสรรค์ เฟ่งพัค. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. วารสารวิชาการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์: ๒๕๔๖. สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต ๑. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. เลย: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

Bedard,J.D.,**Written discipline in California high school**, Dissertation Abstracts International ,1964.

Bennett,N.,**The nature and quality of talk in co-operative classroom group**, (New York: Learning and Instruction, 1995.

Grittes,T.I.,**Student perception and self – perceptions of faculty members in related of classroom teacher and academicadvisor**, Dissertation abstracts International, 1975.

Nonton, A.O.,**A Comparative Analysis of School Staffs and Students Perceptions of Behaviors and of Other Contributing Factors that Lead to Gang and School Violence**, Carolina : South Carolina State University, 1997.

Price, V. A. **Behavior Intervention Support Teams (BIST) and Student Attendance, Achievement and Self-Esteem**, Columbia: University of Missouri- Columbia, 1998.

Rice,R.C.,**A comparison of perception of classroom discipline between students , parents, teachers and school administrators**, Dissertation Abstracts International , 1987.

Sheviakov,G.V.,**Discipline for today’s children and youth**, (Washington DC: National Education Association, 1985.

Simon,H.A. **Administrative behavior**, New York : The Macmillan, 1968.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๑. พระพรหมเขตคณารักษ์, ดร. ศษ. ด.(การบริหารการศึกษา) ผู้อำนวยการ
: โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ วัดสระเรียง เจ้า
อาวาสวัดวังตะวันตก เจ้าคณะอำเภอพระพรหม
๒. ดร. วิโรจน์ พรหมสุด : ปธ ๓, พธ. บ(สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา)สว.ม
(สังคมวิทยา),ปร.ด.(วิจัยวัดผลและสถิติ
การศึกษา)อาจารย์ ผู้บรรยายประจำวิชา
๓. ดร. สุเวช กล้วยศรี ศษ. ด.(การบริหารการศึกษา) รองผู้อำนวยการ
: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต ๒
๔. ดร. วันชัย วงศ์ศิลป์ ศษ. ด.(การบริหารการศึกษา) รองผู้อำนวยการ
: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต ๒
๕. นายนิคม จินาวงศ์ ศษ. ด.(การบริหารการศึกษา) ผู้อำนวยการ
: บ้านควนอวดพัน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๒๘/๗๕๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๒

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
 ๒. แบบตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ที่ ศธ ๖๑๒๘/๗ ๒๕

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๒

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.วิโรจน์ พรหมสุด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๓. ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่	ประธานกรรมการ
๔. ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

- ตรวจสอบ/แก้ไข
- ปรับแก้ตามข้อคิด

วิโรจน์

๓๐ ต.ค. ๖๐.

ขอเจริญพร

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ที่ ศธ ๖๑๒๘/๑๒๕

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๒

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.สุเวศ กลับริ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนว
ทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ธีระพงษ์ สมเขใหญ่	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์
ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูโฆสิตวิธานานุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

อ.อ. ๒๕/๑๐/๖๐
๒๕/๑๐/๖๐

ว่าที่ร้อยโท

(สุเวศ กลับริ)

รอง ผอ.สพท.นศ.๒

- ๘ พ.ย. ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๒๘/๐๒๕

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๗๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๗๕-๓๔๕๖๒๒

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.วันชัย วงศ์ศิลป์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูโมสิตวัฒน์นกุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

-ทราบ

- นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์

(นายวันชัย วงศ์ศิลป์)

ที่ ศธ ๖๑๒๘/ ๐ ๕๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๒

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผอ.นิคม จินาวงศ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ธีระพงษ์ สมเขใหญ่	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ในโอกาสที่

ขอเจริญพร

(นายนิคม จินาวงศ์)

ผอ.ร.ร. ม.๕ ม.๕๖๐๐๐๐๐

ขอเจริญพร

(พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๒๘/ว ๔๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๓/๓ หมู่ ๕
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ และ ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ และบัณฑิตศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูโฆสิตวิธานานุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

(นายสุวัฒน์ รัตนพันธ์)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

ที่ ศธ ๖๑๒๘/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๓/๓ หมู่ ๕
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๔

ด้วย นางสาวสุลาลัย ทองดี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.ธีระพงษ์ สมเขหาใหญ่ และ ดร.บุญเลิศ วีระพรกานต์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่านเพื่อนำผลมาทดลองใช้ (Try Out) สำหรับวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือสำหรับทำวิทยานิพนธ์จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ และบัณฑิตศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

- ๗ ร.ร.น

- ๑๖๖.๖.

(นายวิรัตน์ ไกรแก้ว)

ผอ.สพป.นศ.4

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒

.....
คำชี้แจง: ประเด็นสัมภาษณ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ สัมภาษณ์ใน ๕ ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

๑. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔
๒. ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔
๓. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔
๔. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔
๕. ด้านการส่งต่อนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อ.....

๑. กระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒

๑.๑ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๑.๑ ท่านควรดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๑.๒ ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๒.๑ ท่านควรดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๑.๓ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๓.๑ ท่านควรดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับการตามหลักพรหมวิหาร ๔ อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๔ ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๔.๑ ท่านควรดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๕ ด้านการส่งต่อนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๕.๑ ท่านควรดำเนินการส่งต่อนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ อย่างไร

.....

.....

.....

๒. ควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านใดบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์
นางสาวสุลาลัย ทองดี
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

.....
ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโปรดทำเครื่องหมาย ✓
ลงใน ☐ หน้าข้อที่เป็นจริง

๑. ตำแหน่งหน้าที่

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครู

๒. ประสบการณ์การทำงาน

☐ น้อยกว่า ๕ ปี

☐ ตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี

☐ มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป

๓. ขนาดของโรงเรียน

☐ ขนาดเล็ก ไม่เกิน ๑๒๐ คน

☐ ขนาดกลาง ตั้งแต่ ๑๒๑ -๕๐๐ คน

☐ ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ ๕๐๑ คนขึ้นไป

๔. การเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

☐ น้อยกว่า ๒ ครั้ง

☐ ตั้งแต่ ๒ -๕ ครั้งขึ้นไป

☐ มากกว่า ๕ ครั้งขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม
หลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราชเขต ๒

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง ๕ ด้าน ตามความคิดเห็นของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการประยุกต์ใช้ พรหมวิหาร ๔ ตามความเป็นจริงว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อความ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการประยุกต์ใช้				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔					
๑. มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วยความปรารถนาดี					
๒. มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน รายบุคคลเพื่อสะดวกในการดูแลให้ความช่วยเหลือ					
๓. มีการจัดทำทะเบียนสะสม ทะเบียนประวัติ นักเรียนรายบุคคล					
๔. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยม บ้านนักเรียน					
๕. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน รายบุคคลกับนักเรียนทุกคนด้วยความชื่นชม					
๖. มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลตามความ เป็นจริงให้เป็นปัจจุบัน					
๗. มีการบันทึกและรายงานผลพฤติกรรมนักเรียน พร้อมคำชื่นชมในพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้น					
๘. มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่าง เที่ยงตรงมีใจเป็นกลาง					
ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔					
๙. มีการเอาใจใส่ ดูแลจัดทำเกณฑ์การคัดกรอง นักเรียน ด้วยความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน					
๑๐. มีการใช้ทะเบียนสะสมในการคัดกรองนักเรียน เพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม					
๑๑. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมในการคัดกรอง นักเรียนที่เป็นมาตรฐาน					
๑๒. มีการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนในการคัด กรองนักเรียนด้วยความปรารถนาดีจะดูแล ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม					
๑๓. มีการนำผลการคัดกรองไปใช้ในการดูแล นักเรียนด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจให้การช่วยเหลือ					

ข้อคำถาม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการประยุกต์ใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๔. มีการสรุป รายงานผลการคัดกรองนักเรียน อย่างตรงไปตรงมา					
๑๕. มีการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การ คัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา					
๑๖. มีการจำแนก นักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่ม เสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ตามเกณฑ์ด้วยความเป็น ธรรมไม่ลำเอียง					
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔					
๑๗. มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อจัดกิจกรรม ช่วยเหลือนักเรียน					
๑๘. มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อประสานการ ช่วยเหลือนักเรียน					
๑๙. มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมกันดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					
๒๐. มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างการใช้ ทักษะชีวิต					
๒๑. มีการจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถ					
๒๒. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และการปรับปรุงพัฒนาตนเอง					
๒๓. มีการยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณให้แก่ นักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี					
๒๔. การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าประกวด แข่งขัน ทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถ พิเศษตามความถนัดและความสนใจของ นักเรียน					
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านหลักพรหมวิหาร ๔					
๒๕. มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน					
๒๖. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย					

ข้อคำถาม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการประยุกต์ใช้				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๒๗. มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
๒๘. มีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน					
๒๙. มีการให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน					
๓๐. มีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือ นักเรียน					
๓๑. มีการสร้างขวัญ กำลังใจแก่นักเรียนในโอกาส ต่างๆด้วยความชื่นชมยินดี					
๓๒. มีการบันทึกการป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน อย่างเที่ยงธรรม ตรงไปตรงมา					
ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔					
๓๓. มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็น รายกรณี					
๓๔. มีการจัดระบบส่งต่อนักเรียนมีปัญหาให้ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไข					
๓๕. มีการจัดให้ครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษาประสาน ความร่วมมือกับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เพื่อ ส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปแก้ไข					
๓๖. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือ บุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา					
๓๗. มีการประสานความร่วมมือภายใน เพื่อส่งต่อ นักเรียนที่มีปัญหา					
๓๘. การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการ ช่วยเหลือ					
๓๙. มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เพื่อส่ง ต่อไปรับการช่วยเหลือ					
๔๐. มีการอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนมี ปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา					

ภาคผนวก จ

ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)

ผลการพิจารณาแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหม
วิหาร ๔ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต ๒

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑	สถานะภาพ ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา ☐ ครู	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	ประสบการณ์การทำงาน ☐ น้อยกว่า ๕ ปี ☐ ตั้งแต่ ๕- ๑๐ ปี ☐ มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	ขนาดของโรงเรียน ☐ น้อยกว่า ๒ ครั้ง ☐ ตั้งแต่ ๒-๕ ครั้งขึ้นไป ☐ มากกว่า ๕ ครั้งขึ้นไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	การเข้าร่วมการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ น้อยกว่า ๒ ครั้ง ☐ ตั้งแต่ ๒-๕ ครั้งขึ้นไป ☐ มากกว่า ๕ ครั้งขึ้นไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒

ข้อ	ข้อความ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๑	มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วยความปรารถนาดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนรายบุคคลเพื่อสะดวกในการดูแล ให้ความช่วยเหลือ	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓	มีการจัดทำทะเบียนสะสม ทะเบียนประวัติ นักเรียนรายบุคคล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลกับนักเรียนทุกคนด้วยความชื่นชม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖	มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลตามความเป็นจริงให้เป็นปัจจุบัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๗	มีการบันทึกและรายงานผลพฤติกรรมนักเรียนพร้อมคำชื่นชมในพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๘	มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างเที่ยงตรงมีใจเป็นกลาง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ด้านการคัดกรองนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๙	มีการเอาใจใส่ ดูแลจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ด้วยความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๐	มีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๑	มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมในการคัดกรองนักเรียนที่เป็นมาตรฐาน	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๒	มีการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนในการคัดกรองนักเรียนด้วยความปรารถนาดีจะดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล

	การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๓	มีการนำผลการคัดกรองไปใช้ในการดูแลนักเรียนด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจให้การช่วยเหลือ	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๔	มีการสรุป รายงานผลการคัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๕	มีการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๖	มีการจำแนก นักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ตามเกณฑ์ด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๑๗	มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๘	มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อประสานการช่วยเหลือนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๙	มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๐	มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๑	มีการจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๒	มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และการปรับปรุงพัฒนาตนเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๓	มีการยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณให้นักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๔	การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าประกวด แข่งขันทักษะทางวิชาการวิชาชีพ และความสามารถพิเศษตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๒๕	มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๖	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑	๒	๓	๔	๕			
๒๗	มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	ใช้ได้
๒๘	มีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๙	มีการให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๐	มีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๑	มีการสร้างขวัญ กำลังใจแก่นักเรียนในโอกาสต่างๆด้วยความชื่นชมยินดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๒	มีการบันทึกการป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเที่ยงธรรม ตรงไปตรงมา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ด้านการส่งต่อตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๓๓	มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๔	มีการจัดระบบส่งต่อนักเรียนมีปัญหาให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไข	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๕	มีการจัดให้ครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษาประสานความร่วมมือกับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เพื่อส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปแก้ไข	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๖	มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๗	มีการประสานความร่วมมือภายใน เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๘	การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓๙	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔๐	มีการอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนมีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไข	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ

ค่าความเชื่อมั่น และตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (**Reliability**) ของแบบสอบถาม

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.751	40

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	: นางสาวสุลาลัย ทองดี
วัน เดือน ปี เกิด	: ๒๓ ธันวาคม ๒๕๒๐
ที่ทำงานปัจจุบัน	: โรงเรียนองค์การสวนยาง ๓ ตำบลกรูย่น อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๘๐
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	: ครู คศ. ๑
ประสบการณ์ทำงาน	: พ.ศ. ๒๕๕๔ โรงเรียนวัดบ่อล่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๙๐ : พ.ศ. ๒๕๕๘ โรงเรียนองค์การสวนยาง ๓ ตำบลกรูย่น อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๒๔๐
ประวัติการศึกษา	: ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดินแดง ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเชียรใหญ่ ระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปีที่เข้าศึกษา	: ๒๕๕๙
ปีที่จบการศึกษา	: ๒๕๖๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๒๐๓ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๙๐